

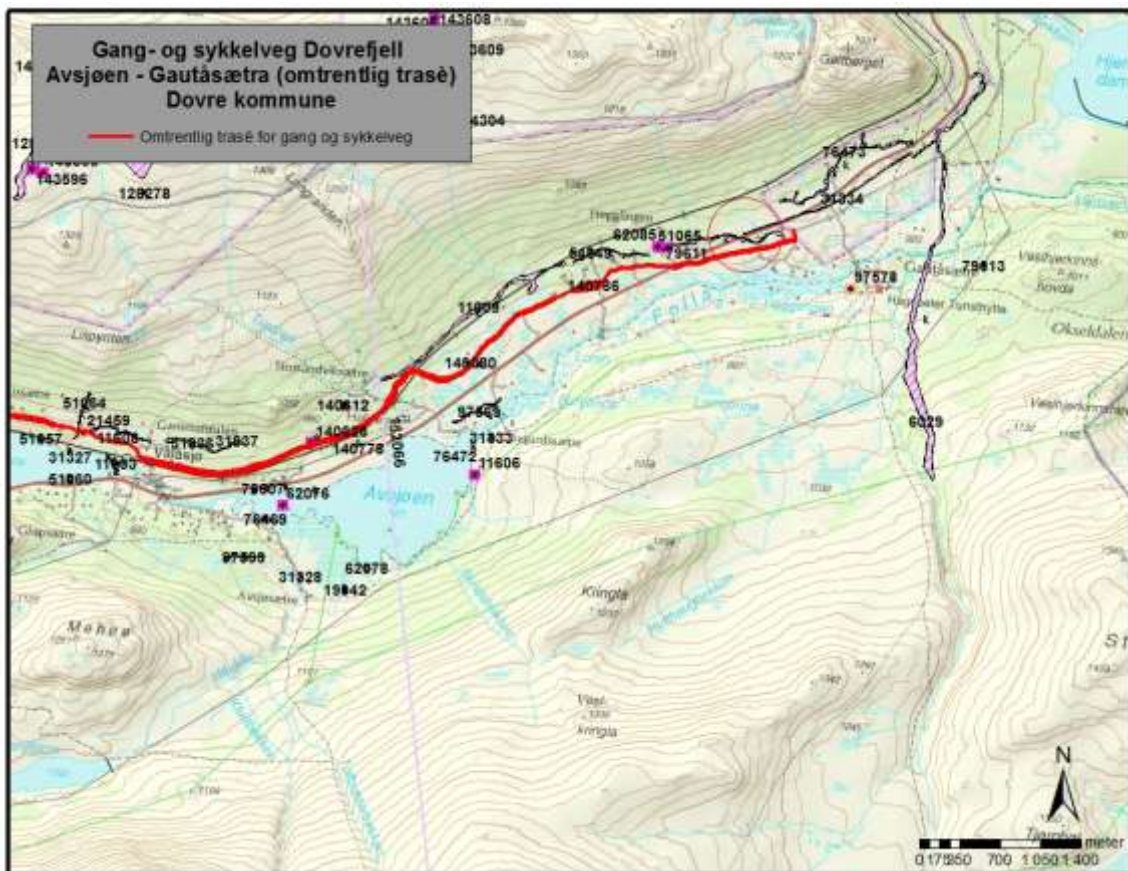
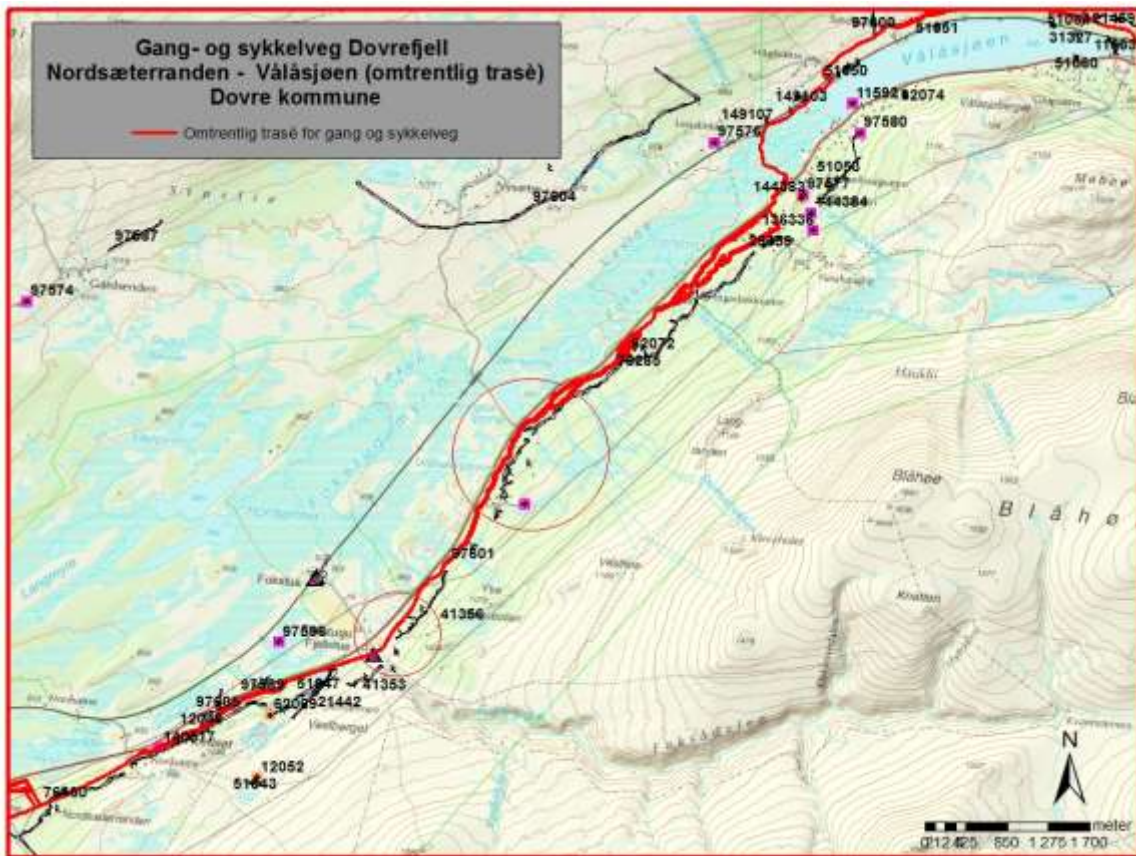
Dovre kommune

Kulturminner langs gang- og sykkelveg over Dovrefjell

Som en del av det nye verdiskapingsprogrammet på natur og kulturarv i Oppland er det startet opp et prosjekt på Dovrefjell. Hovedmål for prosjektet ” Enig og tro til Dovre faller – Dovre 2014”: Aktivere og løfte frem de unike kvalitetene langs Dovrefjell -aksen. Alle aktørene i området vil samarbeid om å systematisere kunnskap, etablere helhetlig formidling og tilrettelegging (langs vei, sykkelstier, pilegrimsleden, utstillinger og digitalt), samt bruke dette for å styrke merkevaren. Relevante kunnskapsmiljøer både lokalt, regionalt og nasjonalt, vil bli trukket inn i arbeidet. En vil bruke 200 års jubileet som en gylden anledning til å fortelle hele historien bak ”Enig og tror til Dovre faller”. Her vil myter, kulturminner og unik natur bli aktivert og bruk på nye måter i vår tid. Prosjekteier er Dovre kommune. Samarbeidsavtale vil bli skrevet mellom alle partene som er involvert i prosjektet. Kulturminnemyndighetene i OFK vil støtte opp om satsninger med blant annet å prioritere bruk av midler fra BARK inn mot aktuelle objekter innenfor satsningen. En rekke flott arkeologiske kulturminner er aktuelt å tilrettelegge. Prosessen det neste året vil vise hvilke lokaliteter som skal velges ut og på hvilken måte det skal tilrettelegges.

Kort om Dovrefjell

”Enig og tror til Dovre faller” sa Eidsvollmennene i 1814. Det norske folk har opphavmyter knyttet til Dovrefjell. Dovrefjell er det nærmeste en kommer et nasjonalt hellig fjell skriver Gro Steinsland, ekspert på norrøne myter. Her ble Harald Hårfagre ifølge mytene oppfostret av jotunen Dovre og det var her han senere traff samekvinnen Snøfrid, som han senere giftet seg med. Henrik Ibsen spiller videre på disse mytene med Dovregubben i Per Gynt. Dovre står sterkt både i myter og eventyrtradisjoner og at det synes naturlig at den norske filmen Trolljegeren nylig la opptakene med de store trollene nettopp på Dovrefjell. Fjellovergangen over Dovrefjell har store kvaliteter knyttet til både natur og kulturminner. Her ligger blant annet 1200 dyregraver, tufter som etter kongens sevhus på Vesle Hjerkin, pilegrimsled, gravminner, og mange flotte arkeologiske funn. Naturkvalitetene og også mange, blant annet rein, moskus, nasjonalparker og Fokstua natur reservatet. På Hjerkin ligger Villreinsenteret og ett av de nasjonale pilegrimssentrene. Disse har som en av sine oppgaver å formidle. Nylig fikk utsiktspunktet ”utsikt til innsikt” tegnet av arkitektfirmaet Snøhetta en stor internasjonal pris for 2011. Dovrefjell er også valgt ut som et av pilotområdene for ”Den digitale reisen”, et samarbeid mellom blant annet RA og DN. OFK har som en del av satsingen gjennomført høyoppløselig Lidarscanning av hele området.

Figur 1 og 2: Kart med omtrentlig markering av strekningen. Røde sirkler markerer områder som pr i dag er vurderte i forhold til tilrettelegging.

Tiltak

Det er enda ikke avgjort hvilke kulturminner det er som skal tilrettelegges langs turvegen. Årsaken er at planarbeidet enda ikke er avsluttet. Noen kulturminner langs traseen vil ha behov for sikring gjennom tilrettelegging, andre ønskes tilrettelagt på bakgrunn a kulturminnets formidlingsverdi. Det er foretatt flere befaringer med tanke på tilrettelegging, og det er gjort et enkelt utvalg som avhenger av trasé -valg. Det er ønskelig å tilrettelegge et representativt utvalg av kulturminner langs traseen, da særlig fangstanlegg, funnsteder og tufter, og det er i tillegg aktuelt å tilrettelegge krigsminner og andre nyere tids kulturminner der kulturminnene utgjør sammensatte kulturmiljø.

Enkelte områder er allerede vurdert som aktuelle for tilrettelegging, disse er markerte med røde sirkler i figur 1 og 2. Det er også behov for sikringstiltak på enkelte av kulturminnene langs traseen.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	100.000,-
Produksjon og utplassering av 10-15 skilt	250.000,-
Universell utforming, sikringstiltak og publikumsanlegg	100.000,-
Totalt:	450.000,-

Gausdal kommune

Kultursti på Kittilbu utmarksmuseum . Gjelder jernvinneanlegg id.149351, fangstanlegg id.149355 og jernvinneanlegg id.149354

Oppland fylkeskommune har valgt ut kulturstien på Kittilbu Utmarksmuseum til Gausdal kommunes BARK- prosjekt. Gausdal kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK.

Kulturstien på Kittilbu Utmarksmuseum går fra parkeringsplassen ved museet og nesten helt ned til Dokkfloyvatnet. Det er satt opp skilt ved jernvinneanlegg id.149351, fangstanlegg id.149355 og jernvinneanlegg id.149354 samt flere nyere tids kulturminner. Skiltene er satt opp langs en godt merka og delvis nylig oppgrusa sti. Alle kulturminnene ligger i eller ved stien som går gjennom museumsområdet. Det ble satt opp nye skilt langs løypa i 2011.

2 av skiltene ved blestringsplassen. Jernvinneanlegg id. 149355 ligger i dette området. Foto: Mildri Een Eide, 24.10.2011.

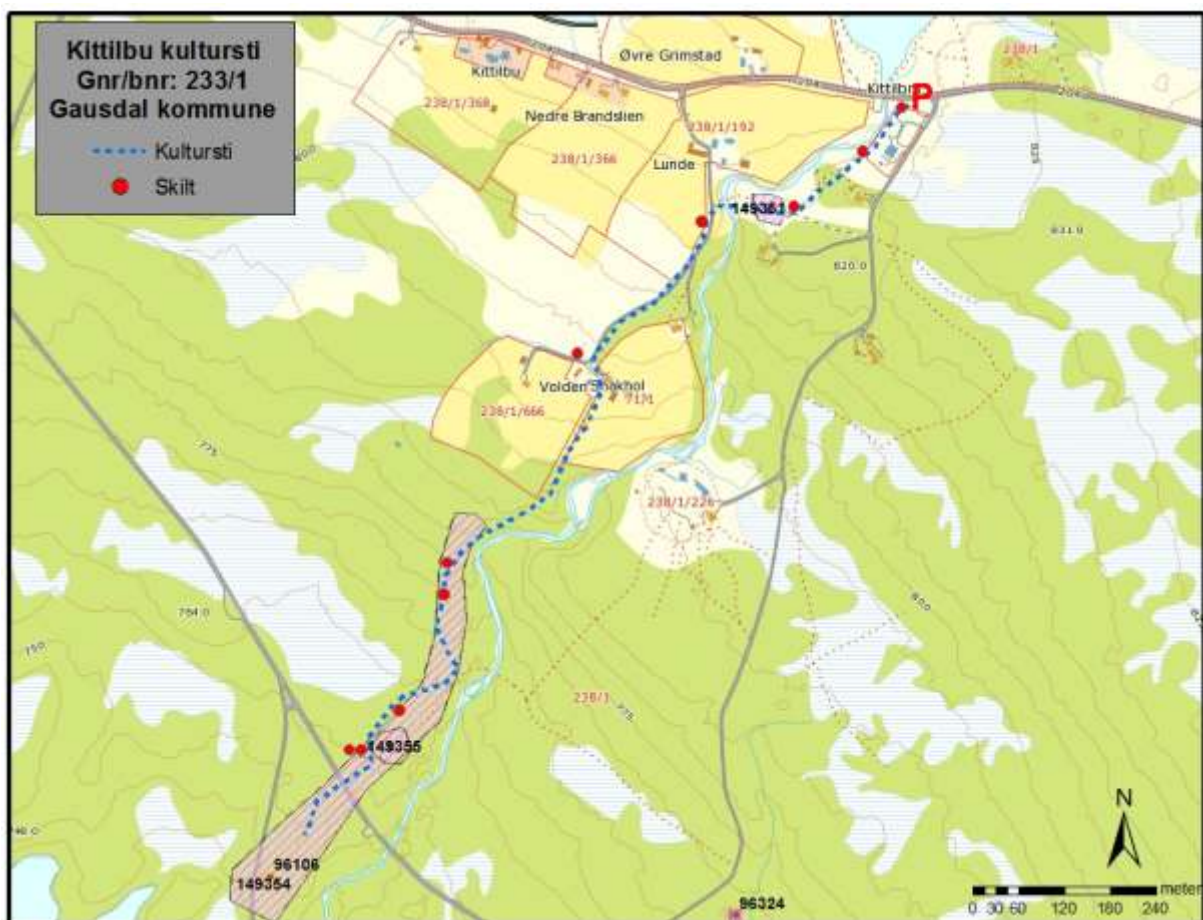
Museet ønsker nå å tilrettelegge deler av stien for rullestolbrukere. De ønsker å anlegge en gangbro forbi jernvinneanlegg id.149351 og over elva til Lunde som er under planlegging. Herfra er det mulig å ta seg frem med rullestol til Volden. Det er også ønskelig med universell utforming andre deler av løypa.

Kulturminnene langs kulturminneløypa er lagt inn i Askeladden, men er ikke nøyaktig kartfesta og detaljregistrerte. Dette bør gjøres så snart som mulig.

Tiltak

Arbeid med universell utforming, publikumsanlegg og totalregistrering av kulturminner langs kulturstien.

Aktuelle samarbeidsparter er Randsfjordmuseene v/Kittilbu og Gausdal kommune.

Bilde 1: Kart over kulturstien og skiltene som er satt opp på Kittilbu utmarksmuseum. Rosa felt markerer kulturminnene.

Forslag til budsjett

Universell utforming og publikumsanlegg	40.000,-
Registrering og innmåling av kulturminner	10.000,-
Totalt	50.000

Gjøvik kommune

Øverbymarka, røysfelt id.21403.

Oppland fylkeskommune har valgt ut rydningsrøyslokalitet id.21403 med minst 600 røyser i Øverbymarka vest for Gjøvik sentrum som Gjøvik kommunes BARK- prosjekt. Gjøvik kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK.

Bilde 1: Skiltet som omtaler røysfeltet er satt opp ved en av de mest brukte stiene. Det ligger flere røyser i skogen like bak skiltet. Foto: Mildri Een Eide, 20.10.2011.

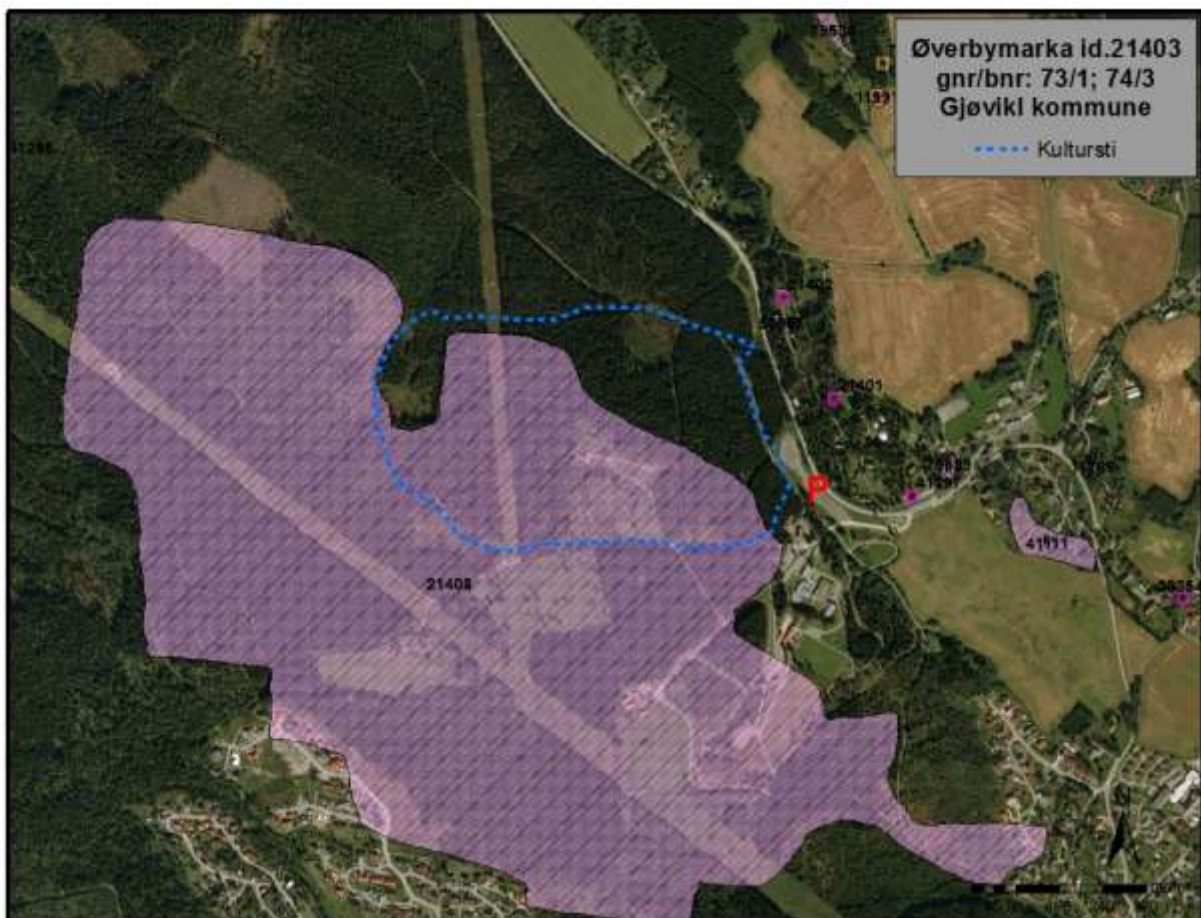
Røysfeltet ble undersøkt av Ingunn Holm på midten av 90-tallet, da ble 5 røyser, en steinstreng og en åkerrein undersøkt. Feltet har C14-dateringer fra sein bronsealder til tidlig nytid.

Det er allerede satt opp flere skilt i området, der ett omhandler røysfeltet og de arkeologiske undersøkelsene som er gjort her. Av nyere tids kulturminner er husmannsplassen Øverstuen, Svenskemyra, en skogskoie samt en rekke skilt om skogen, fauna, flora, hogst og skogbruk generelt, satt opp i området. Det er i dag satt opp minst to skilttyper i området. Den ene typen, som er relativt store, blå aluminiumsskilt, omhandler kulturhistorie og arkeologi.

Kulturminneskiltene ser ut til å være satt ut i samarbeid med nasjonalforeningen for Folkehelse (se bilde 2). Den andre typen er laminerte ark som er slått opp på tavler eller trær, produsert av det norske Skogselskap. Området bærer preg av å være en skiltskog.

Et større stinett krysser røysfeltet. Øverbymarka er et svært mye brukt turområde, og stiene er tydelige og terrenget er lett å gå i. Eiktunet friluftsmuseum ligger like øst for området. Det ligger også et opptreningscenter ved skoggrensa i sør. Det er anlagt en stor parkeringsplass i tilknytning til turområdet. Området er et svært mye brukt tur- og friluftsområde, og stien kan med fordel videreføres og videreutvikles. Kulturminneskiltene er i relativt god stand, men mangler kart. Det finnes ikke skilt som gir informasjon om at det er satt ut kulturminneskilt i området, eller hvor de står. Det er derfor helt tilfeldig om man finner skiltene eller ikke. Ett av kulturminneskiltene står på så høye påler at det er vanskelig å lese. Skiltet som omtaler røysfelt id.21403 mangler lovtekst.

Tilretteleggingstiltakene i røysfelt id.21403 i Øverbymarka ble befart i oktober 2011.

Bilde 2: Rosa felt markerer røysfelt id.21403. Blå stiptet linje markerer stien som det er satt opp skilt langs i dag.

Nye tiltak

Utarbeiding av ny skiltplan og produksjon av nye skilt til løypen som det allerede er satt opp skilt langs, arbeid skjøtselsplan- og skjøtselsavtale for tiltaket. Det er behov for å samle informasjon om skiltene ved stinettets utgangspunkt, og det kan med fordel settes opp en skilttype. Det bør lages nye kulturminneskilt med bedre kart og lovtekst på de skiltene som omhandler automatisk freda kulturminner. Det vil være behov for noe vegetasjonsskjøtsel.

Mulige samarbeidsparter er Mjøsmuseene, Gjøvik kommune, Oppland Skogselskap og lag og foreninger (for eksempel historielag og nasjonalforeningen for Folkehelse).

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminneløypa. Trolig kan noe av løypa gjøres tilgjengelig for rullestolbrukere.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	70.000,-
Produksjon og utplassering av 5 skilt	100.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	50.000,-
Totalt:	220.000,-

Gran kommune

Hulveglokaltet id.150204 ved Korshagan

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Gran kommune valgt hulveglokaltet id.150204 ved Korshagan som Gran kommunes BARK- prosjekt.

Langs Den bergenske hovedveg (Kongevegen) /Pilegrimsleden ved Korshagan (Øvre Korshagan) ligger det tre parallelle hulveispor. Rett nord for disse sporene krysser Kongeveien fylkesvei 39 (Jordstadlinna). Her har Statens vegvesen meldt oppstart av reguleringsplan for å få en mer trafikkvennlig kjøremønster. Hulveiene har vært premissgivende for tiltak/kjøremønster.

Det er snakk om flere veger innenfor et lite, avgrensa område i randsonen mellom kongevegen og dyrket mark. Lokalteten er lagt inn i Askeladden av Oppland fylkeskommune, men er ikke totalregistrert.

Hulveisporene ligger parallelt med dagens kjøre- turvei og Pilegrimsleden, er det mange som går forbi her.

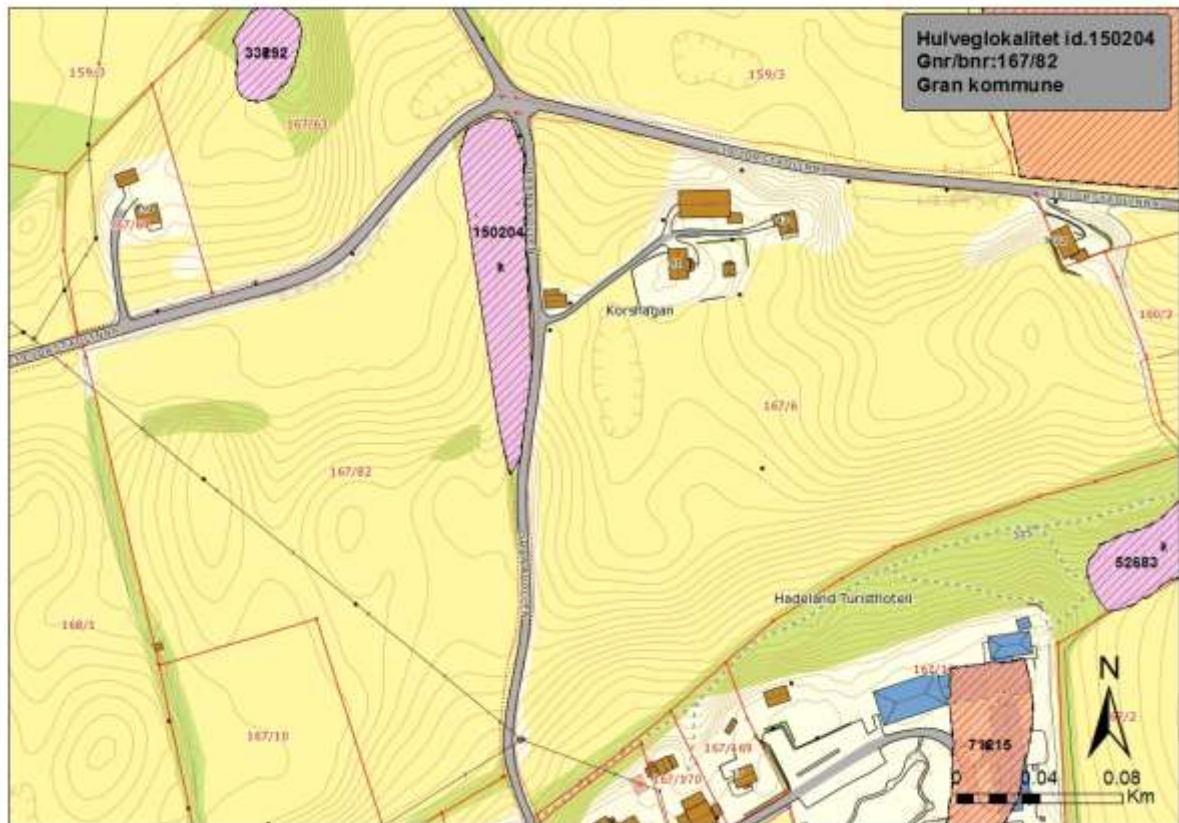

Bilde 2: De tre hulvegssporene vises tydelig i vegskjæringen. Det er tett vegetasjon i området. Kongevegen til venstre i bildet. Foto: Irene Skauen Sandodden, 22.6.2000.

Tiltak

Av tiltak trengs det en skikkelig rydding av vegetasjon på selve hulveiene og bortkjøring av kvist og kvast, samt å sette opp et informasjonsskilt. Slik sporene ligger i dag er de vanskelig å se for et utrent øye.

Randsfjordmuseene har satt opp flere skilt langs kongevegen mellom Søsterkirkene og Tingelstad. Disse skiltene utgjør i dag en kulturminneløype. Det må vurderes om det skal settes opp ett skilt etter Oppland fylkeskommunes mal for kulturminneskilt, eller om Randsfjordmuseenes skiltmal skal videreføres.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming ved lokaliteten. Dette må vurderes etter befaring. Det må trolig anlegges et enkelt publikumsanlegg i form av trapp eller lignende fra kongevegen og opp til lokaliteten.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	20.000,-
Produksjon og utplassering av 1 skilt	20.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	10.000,-
Totalt:	50.000,-

Jevnaker kommune

Olimb, id. 48692

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Jevnaker kommune valgt ut kulturminnene på Midtre Olimb som Jevnaker kommunes BARK- prosjekt (gravhauger, gravrøyser, rydningsrøyser og tufter).

Gravfeltet på Olimb er ett av de største på Hadeland, med over 60 registrerte gravminner. Gravfeltet ligger i et flott kulturlandskap med vid utsikt over Randsfjorden. Området blir beitet ned av utegangarsau. Olimb er arena for friluftsteateret Bronsebukkene, og det er bygd opp et publikumsanlegg med sitteplasser og en enkel scene inne i gravfeltet. Midtre Olimb er økologisk drevet, og er besøksgård for skoler og barnehager, med eget opplegg for barn med spesielle behov. Gravfeltet brukes aktivt i de ulike aktivitetene som tilbys på gården. Feltet er ellers åpent for publikum. Grunneier er positiv til planene om tilrettelegging av feltet, og har selv tatt initiativ til videreutvikling av

Bilde 3: Det er anlagt publikumsanlegg og en enkel scene der Bronsebukkene spilles. Foto: Mildri Een Eide, 26.4.2011.

Gravfeltet

Gravfeltet på Olimb ble første gang registrert på 70-tallet, da med 15 gravhauger og gravrøyser. Det er trolig kun de største gravminnene som da ble registrerte. Det er flere store gravrøyser og gravhauger i feltet, da særlig i den nedre delen, men det er spredt større mindre røyser over hele området. Det dreier seg her om både rydningsrøyser og gravrøyser. Det er registrert flere tufter i den nordligste delen av feltet. Kun en er lagt inn i Askeladden.

Alle de største haugene og røysene har plyndringsgrop, og enkelte av røysene er noe skada ved at det er gravd sjakter i dem. Det er her snakk om gamle inngrep, men det er uvisst om feltet er undersøkt av arkeologer.

Gravfeltet strekker seg over et stort område, og er del av et røysfelt som strekker seg over flere gårds- og bruksnummer. Det er bare den delen som ligger på gnr/bnr.123/1 som faller inn under tilretteleggingen.

Gravfeltet på Midtre Olimb

Du står nå på et stort gravfelt fra bronsealder (1800 f.Kr. – 500 f.Kr.) og jernalder (500 f.Kr. – 1050 e.Kr.). Det er registrert minst 60 gravrøys-er og gravhauger her på Midtre Olimb, og dette er ett av de største gravfeltene vi kjenner til på Hadeland. Det er også funnet rydningsrøysar, hustuffer og skjelopper i området.

Det har vært stor variasjon i gravskikk gjennom bronsealder og jernalder. I den første halvdel av bronsealder (1800-1000 f.Kr.) var det vanlig å bygge gravrøysar over de døde. Mange av gravrøysene er svært store, som gravrøysen til høyre for deg. Denne røysen er ca 25 meter i diameter og nesten 5 meter høy, og fremstår som et veldig monument. Flere av gravrøysene her på Midtre Olimb er svært store, men det ligger også mange små røysar spredd i terrenget. Det er vanskelig å si om disse små røysene er gravhauger eller om de er spor etter rydding av stein og dyrking.

Mot midten av bronsealderen skjer det en markant endring i gravskikken, og fra nå blir det vanlig å kremere de døde. Det bygges ikke lenger røysar over de døde, og asken ble ofte lagt i de store gravrøysene som var bygd i byggeområdet av bronsealderen. Av og til blir asken lagt ned i steinkister og i små urner.

Gravmen utforming avspeiler ofte religion, kjenn og hvilken status den gravlagde hadde da hun eller han levde. Når det er bygd en haug eller en røys over den døde har gravsten stått som et minnesmerke for de gjenværende og for fremtidige generasjoner. Vi kan ikke si helt sikkert hva som var årsaken til overgangen fra gravrøysar og ukremte begravelser til kremasjoner og anklerte gravlegginger i siste halvdel av bronsealder, men overgangen viser trolig til en endring i religionen. Enklare gravlegginger kan i noen tilfeller også gi et bilde av et mer egalitært og likestilt samfunn.

I begynnelsen av eldre jernalder skjer det en ny endring i gravskikken. Det blir nå vanlig med lave steinlegginger og graver under flintmark, men skikken med å kremere de døde videreføres.

Rundt Kristi fødsel endres gravskikken på nytt, og det blir igjen vanlig å bygge gravrøysar og gravhauger over de døde, uavhengig av om det er kremasjonsgraver eller jordfesteringer.

Den typen kulturlandskap som du nå står i preget store deler av Hadeland i bronsealder og jernalder. På grunn av intensivt jordbruk og samskinnutviklingen de senere århundrene er mange av disse kulturlandskapene i dag borte. Bronsealder- og jernalderlandskapet her på Midtre Olimb, med gravhauger, bostedlingsspor og dyrkningsspor, er derfor et landskap som det er viktig å ta vare på.

Oppland fylkeskommune skal i samarbeid med grunnloper og Krikkviken utarbeide en plan for skjætsel og tilrettelegging av gravfeltet på Midtre Olimb i tiden fremover. Gjennom dette arbeidet ønsker vi å gjøre gravfeltet tilgjengelig for et større publikum og å utarbeide en plan for bruk og bevaring av kulturlivet og kulturlandskapet for fremtiden.

Denne kartgravingen er gjort av gartner Mikke Olm som er mestert på kart. Feltet er ca. 1000 år gammelt, og gravhauger, steinkister og over flere hundre år gamle gravrøysar er registrert her på Midtre Olimb gjennom årlige jordgravinger.

OPPLAND fylkeskommune

MÅRKEERING
 ○ GRAVHAUGER OG DRØYNSER
 ● OG STÅR HJØR
 — STI
 ■ SCENE BRONSEALDEREN

Alle skiltene skal være 15x7 cm (høide x bredde) eller rettvisende av disse skiltene skal være 15x7 cm.

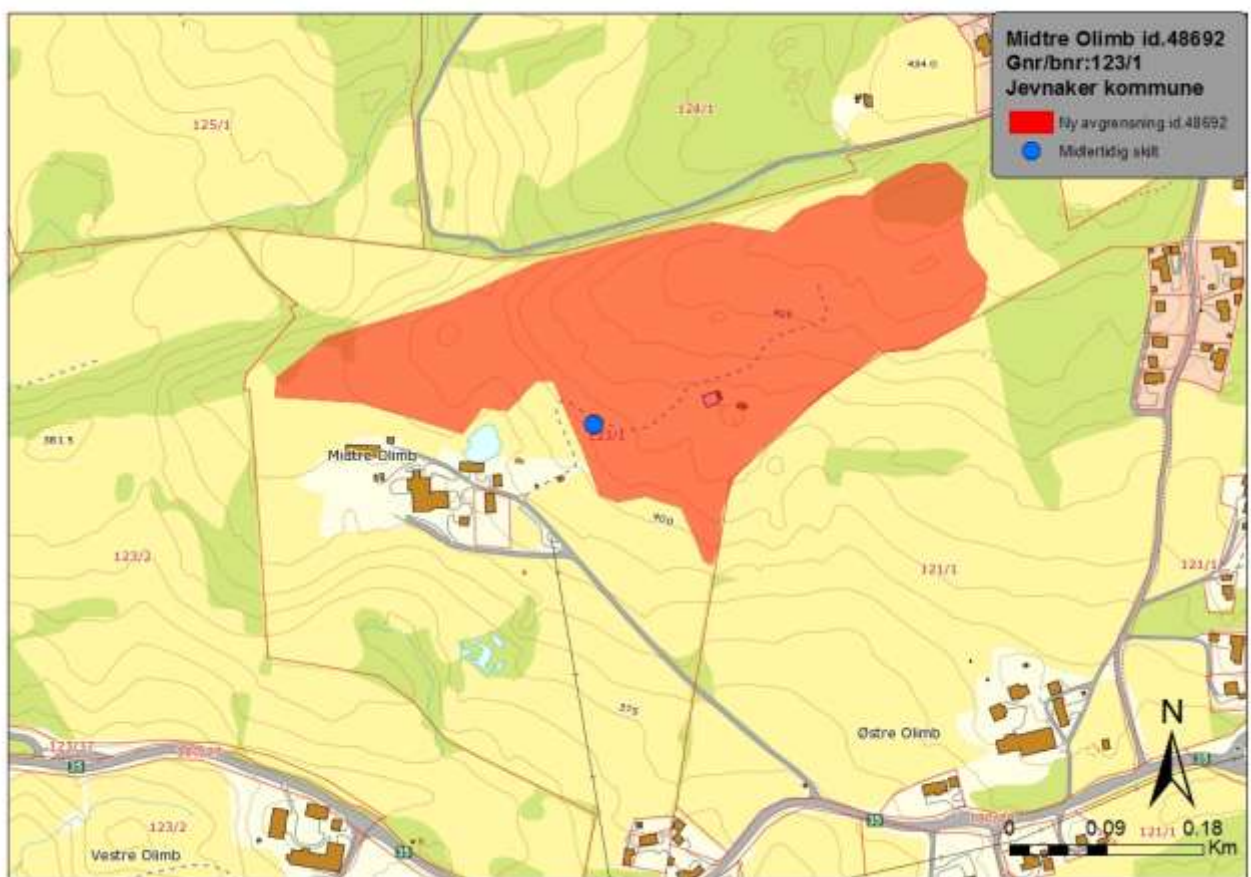
Bilde 4: Skiltet som er satt ut på Midtre Olimb. Skiltet er midlertidig i påvente av permanente skilt.

Tiltak

Gravfeltet ble kontrollregistrert i forbindelse med arbeid med skjøtselsplan i 2011. På grunn av feil på innmålingssystemet under registreringen i 2011 må feltet registreres på nytt. Det må også foretas en grundigere avveining i forhold til kategorisering av røysene i området. Noen av de registrerte gravrøysene kan være rydningsrøys, og omvendt. Det er satt ut et midlertidig informasjonsskilt i feltet (se bilde 1). Det skal etter planen settes opp 5 skilt inne på gravfeltet. Skiltene bør i hovedsak settes opp langs traktorvegen som går gjennom feltet. Veggen er tydelig og godt markert, og det er ikke behov for ytterligere merking. Alle skiltene må være spesielt rettet inn mot både barn i tillegg til informasjon som er tilpasset et voksent publikum.

Feltet beites ned året rundt, men det har likevel kommet til felt med tett einer i området. Det må i samarbeid med grunneier vurderes om det skal gjennomføres førstegangs vegetasjonsskjøtsel inne på gravfeltet. Det er nødvendig å se på tiltak som kan hindre ytterligere gjengroing.

Fylkeskommunen har vært i dialog med Friluftsteateret Bronsebukkene angående utviding av publikumsanlegget inne i feltet. Riksantikvaren er informert og rådspurt i saken.

Bilde 5: Kart med ny avgrensning av gravfelt id.48692. Flere enkeltminner som var registrert som egne lokaliteter innenfor og like ved den gamle avgrensningen er nå innlemmet i id.48692.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminneløypa. Trolig kan deler av løypa gjøres tilgjengelig for rullestolbrukere.

Forslag til budsjett

Produksjon og utplassering av 5 skilt	100.000,-
Totalregistrering av feltet (2 dagsverk)	10.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	50.000,-
Totalt:	160.000,-

Arbeidet med skjøtelsesplan ble startet opp i 2011. Riksantikvaren bevilget 30.000 til dette arbeidet i 2011. Feltet er allerede mye besøkt, og utplassering av et midlertidig skilt samt totalregistrering av feltet ble vurdert som hastesaker, og ble prioritert innenfor budsjettet.

Lesja kommune

Aurtandefeltet id.50834

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Lesja kommune valgt ut Aurtandefeltet id.50834 som Lesja kommunes BARK- prosjekt.

Aurtandefeltet er et stort røysfelt med ca 200-300 røyser, flere tufter, gravminner åkerreiner og andre dyrkningsspor. Feltet, som er registrert som bosetnings- aktivitetsområde i Askeladden, strekker seg over et ca 220 dekar stort område like nord for Lesja sentrum. Feltet har vært registrert i flere omganger siden det første gang ble registrert på 1940-tallet, senest av Oppland fylkeskommune i 2011 da det ble foretatt kontrollregistrering i forbindelse med anlegging av traktorvegen. Unøyaktige innmålinger og oppstykking av registreringsarbeidet har gjort det nødvendig med mange kontrollregistreringer. Det er særlig avgrensningen av feltet som har vært vanskelig.

Bilde 6: Fra befaring i forbindelse med arbeid med ny skjøtselsplan i 2002. Bildet viser en av gravhaugene i område 1. Foto: Irene Skauen, 26.6.2002.

Aurtandefeltet har vært planlagt tilrettelagt siden 1990-tallet. Det er fire delområder med gravrøyser og gravhauger, dyrkningsrøyser, tufter og en husmannsplass i den midtre delen av feltet som ønskes tilrettelagt. Feltet er unikt i kommunen, og nærheten til Lesja sentrum gjør det godt egnet for tilrettelegging. Oppland fylkeskommune utarbeidet i 2000 en overordnet skjøtselsplan for feltet (Sonja M. Innselset: "Aurtandefeltet i Lesja kommune. Framlegg til skjøtselsplan og tilrettelegging. Rapport etter arkeologiske feltarbeid i 1999", Kulturhistoriske rapporter nr.2, 2000, Oppland fylkeskommune). Oppland fylkeskommune startet igjen arbeidet med skjøtselsplan for Aurtande i 2002/2003. Det ble da utarbeidet et utkast til skjøtselsplan og skjøtselsavtale.

Riksantikvaren har senere bevilget 75.000,- til produksjon og utplassering av 5 skilt i Aurtandefeltet, men dette arbeidet har ikke startet opp på grunn av konflikter rundt en lenge planlagt traktorveg. For å skåne kulturminnene i området har Oppland fylkeskommune pålagt

kommunen og grunneiere å finne en ny trasè for traktorveg for utkjøring av tømmer. Traseen går i dag gjennom det sentrale området i feltet. Arbeidet med ny trasè er gjort i samråd med Riksantikvaren.

Arbeidet med anlegging av ny traktorveg har vært en avgjørende del av skjøtsels- og sikringsarbeid i feltet. Svært mange grunneiere og uenigheter mellom grunneier og kulturminnemyndighetene har imidlertid trukket prosessen ut i tid. Ny trasè ble vedtatt i jordskifteretten i 2011, da også deler av veggen ble bygget. Arbeidet med veggen stoppet imidlertid opp igjen etter uenigheter om traseens plassering i terrenget. Det er uvisst når saken skal behandles på nytt. Arbeidet med skjøtsel vil kunne fortsette på tross av dette.

Tiltak

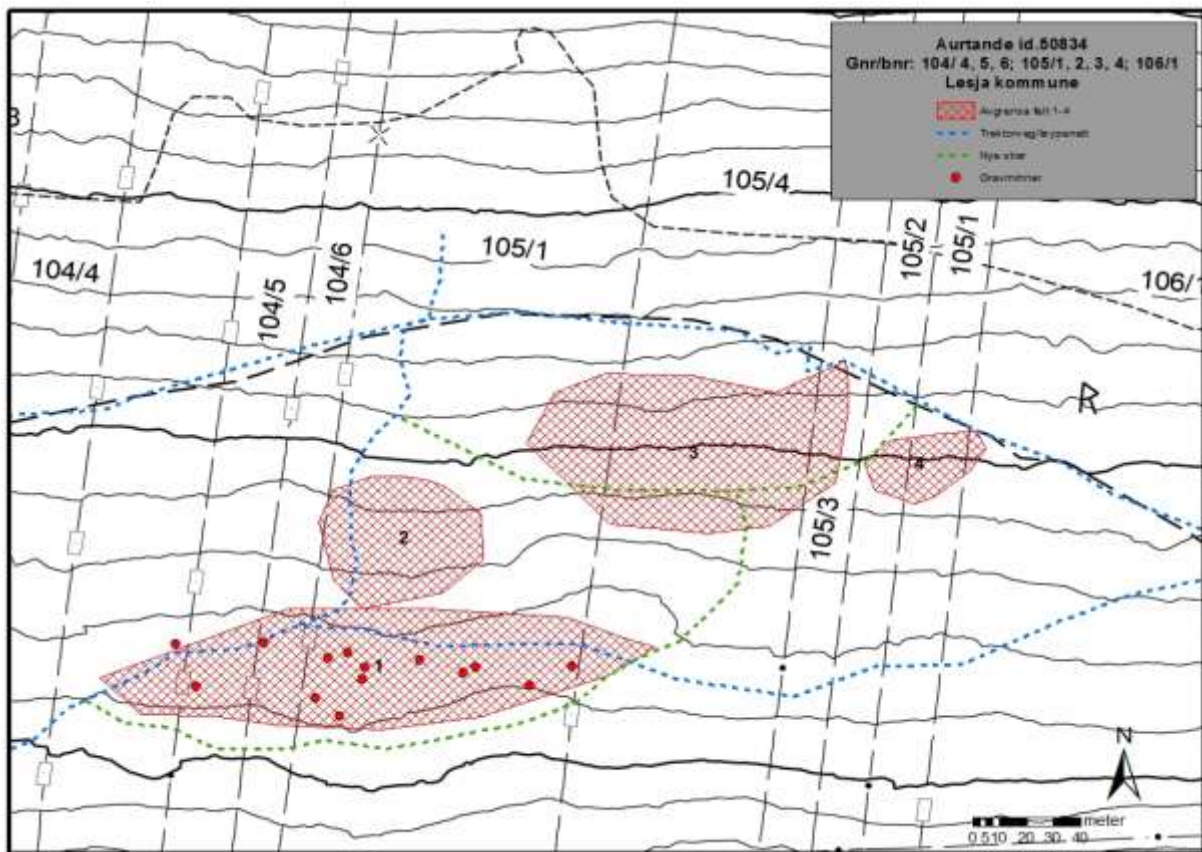
Det er den midtre delen av feltet som ønskes tilrettelagt. Den delen av feltet som skal tilrettelegges er delt inn i 4 soner etter type kulturminne. (Se kart 1 og 2.)

Sone 1 Gravfelt: Denne sonen markerer et gravfelt med 14 gravhauger og gravrøyser. Alle gravminnene ligger langs traktorvegen. De fleste av haugene/røysene har plyndringsgrop. Disse ble vurdert restaurert på 90-tallet.

Sone 2 Tuft fra jernalder/middelalder med rydningsrøyser: Tuft fra jernalder/middelalder med rydningsrøyser. Rydningsrøysene ligger her konsentrert rundt tufta. Området er lett tilgjengelig i forhold til løypenettet.

Sone 3 Rydningsrøyser og fossile dyrkingsspor: Denne delen av Aurtandefeltet ligger ikke i direkte tilknytning til løypenettet, og er en noe uoversiktlig del av feltet. Skilting i dette området forutsetter oppbygging av en ny sti med inngang fra felt 1 eller 2 eller begge feltene (se kart). Fra felt 1 kan det følges et relativt tydelig dyretråkk som kan danne utgangspunkt for en ny sti som forbinder felt 1-3.

Sone 4 Husmannsplassen Sveen: Husmannsplassen ligger ved en sti med adkomst fra den østligste stien inn i feltet. Husmannsjordet er tydelig avgrenset med en kraftig steingård på en ryddet flate, men tuftene ligger utenfor gjerdet i tett plantet granskog.

Bilde 7: Detaljkart sone 1 -4 med stier.

Adkomst og sti gjennom feltet:

Det er naturlig adkomst til feltet fra en snuplass i enden av en blindgate. Det er ukjent om det er mulig å parkere her, men kommunen har anlagt en større parkeringsplass på nordsiden av E136 med undergang til sentrum ca 200m nord for inngangen til feltet. Det vil noen steder være nødvendig med enkel oppgradering av vegen gjennom området, og det må enkelte steder vurderes om vegen skal legges om da den stedvis er i berøring med kulturminnene. Det må opparbeides en sti som forbinder felt 1 -3 (se kart, bilde 3).

Vegetasjonsskjøtsel:

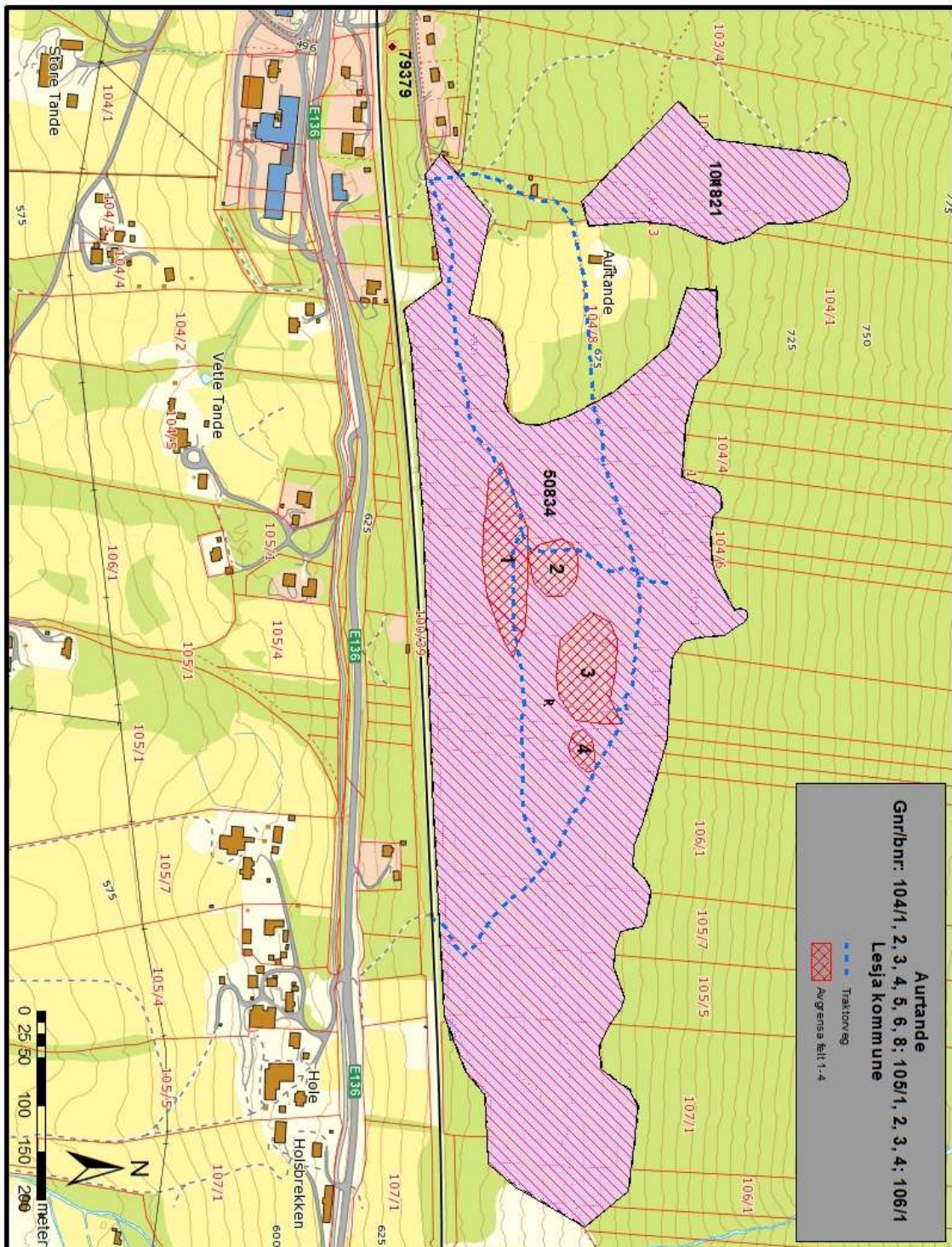
Feltet ble delvis ryddet for vegetasjon for 10-15 år siden, særlig på og rundt gravminnene. Det er enkelte steder svært tett vegetasjon i området nå, selv om det beites ned hele vårsesongen. Det er særlig kommet til mye einer i enkelte deler av feltet. Det er nødvendig med vegetasjonsskjøtsel rundt de kulturminnene som ligger nærmest stien, i tillegg til området ved feltets adkomst. Det er ikke realistisk å drive vegetasjonsskjøtsel i hele feltet.

Skiltplan:

Det må dettes opp skilt ved løypens start, ved gravminnene, tufteområdet, området med røyser og åkerreiner samt ved husmannsplassen (se kart for felt 1-4). Man må sette opp retningsvisere langs stiene og i kryss. Det bør også settes opp en informasjonstavle i Lesja sentrum og/ eller ved parkeringsplassen på nordsiden av E136 som viser vegen til feltet.

Kartfesting

Alle veger, skiltpunkt og omtalte kulturminner må kartfestes med nøyaktig innmålingssystem slik at det kan lages gode og oversiktlige kart til de enkelte skiltene.

Bilde 8: Kart med avgrensning av id.50834. Røde felt markerer de ulike kulturminneområdene.

Universell utforming

Det må vurderes om det er mulig med universell utforming langs den vestligste delen av stien, inn til gravfeltet (felt 1). Stigningen opp til felt 1 og videre opp til felt 2 er bratt. Felt 2, 3 og 4 vil ikke kunne tilrettelegges for svaksynte og bevegelseshemmede.

Forslag til budsjett

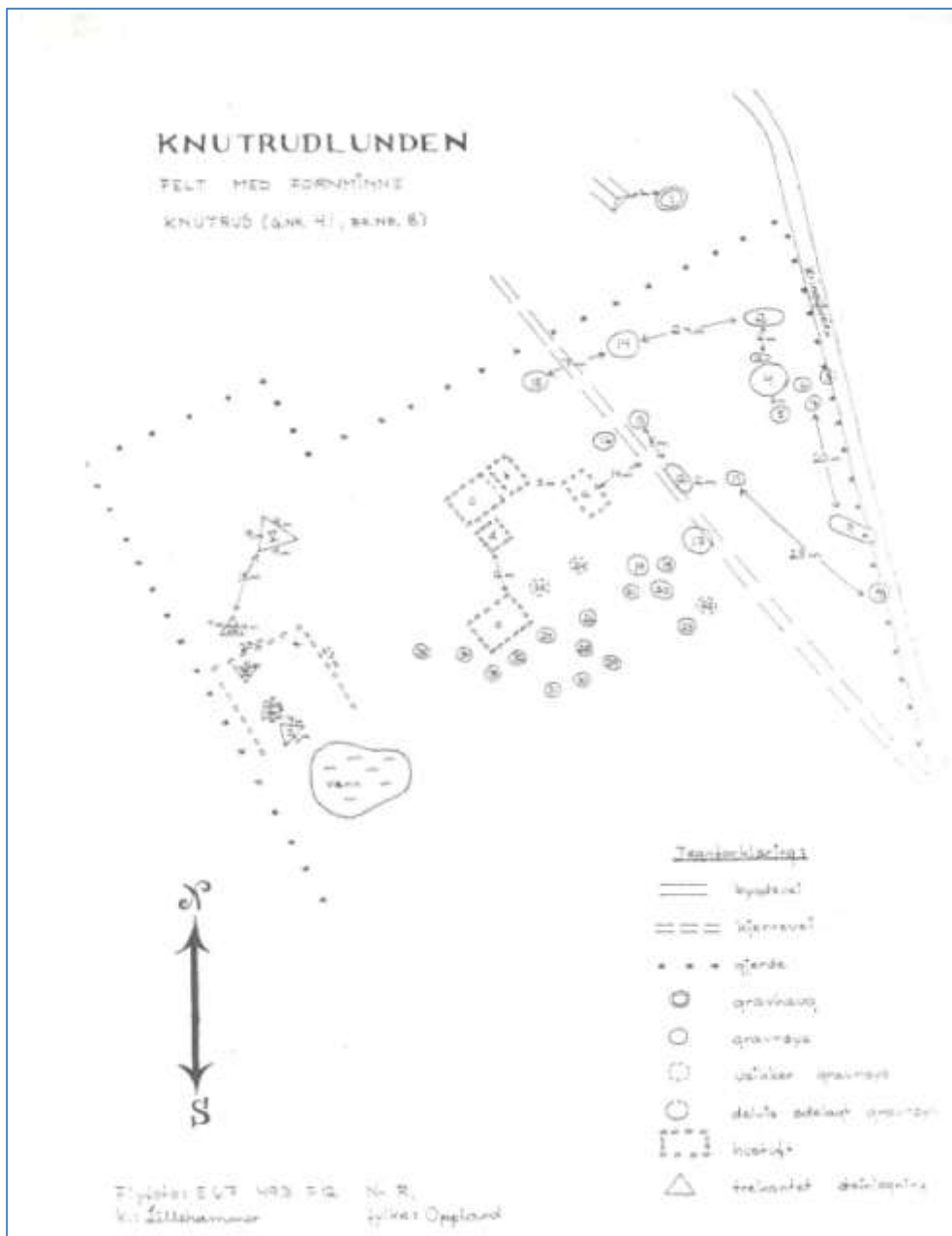
Arbeid med skiltekster og illustrasjoner	40.000,-
Produksjon av 5 skilt	100.000,-
Feltarbeid (totalregistrering og innmåling, reiseutgifter m.m.)	15.000,-
Skjøtsels- og sikringstiltak	20.000,-
Totalt	175.000

Lillehammer kommune

Kulturmiljø ved Knutrud (id.30898) og gravfelt ved Skårset (id.113843)

Oppland fylkeskommune har valgt ut id.30898 og id.113843 i Nordre ål på Lillehammer som Lillehammer kommunes BARK- prosjekt. Lillehammer kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK.

Fylkeskommunen har hatt møte med den nåværende og den kommende grunneieren, og begge er positive til planene. Det skal gjennomføres et eierskifte i løpet av 2012.

Bilde 9: Skisse av id.30898 som ble utarbeidet i forbindelse med tidligere arbeid med skjøtselsplan.

Kulturmiljø id.30898 med graver, tufter og rydningsrøyser fra eldre jernalder ligger like nord for Kringsjø skole, mellom Kringsjøvegen og . Ca 150 meter nord for id.30898 ligger restene av et større gravfelt (id.113843) mellom Skårsetlia bo- og behandlingssenter, Nordre ål kirke og kirkens gravplass. Disse to feltene er delt av et boligfelt, men har trolig en gang vært forbundet. Det er ca 150 meter mellom feltene. Kulturminnene ligger sentralt på Lillehammer, og begge områdebe blir i dag brukt som friareal for en barneskole, flere barnehager og de som bor i området ellers. Steiner fra røysene inne på feltene blir ofte flyttet på, og brukt til å lage leirplasser og lignende. Det er planlagt flere større boligutbygginger i denne delen av byen, og det er behov for bedre skjøtsels- og informasjonstiltak enn det som til i dag er gjennomført. Det ble for flere år tilbake utarbeidet en skjøtselsplan for området, og det er satt opp enkle, midlertidige skilt.

Bilde 10: Rosa felt markerer kulturminneområdene id.20898 og 113843.

Tiltak

Skiltene som er satt opp ved Knutrud, id.30898, må nå byttes ut, fortrinnsvis med permanente skilt. Det må utarbeides nye tekster og illustrasjoner. På grunn av nye grunneierforhold må også skjøtselsplanen revideres. Grunneieren på Knutrud er redd for at en tilrettelegging av id.30898 skal føre til merarbeid med tanke på vegetasjonspleie. For å unngå en slik situasjon er det ønskelig å sette opp gjerde rundt feltet, med enkle porter ved feltets adkomst i øst og vest, slik at området kan beites ned av sau. Dette tiltaket skal vurderes i forbindelse med utarbeiding av ny

skjøtselsplan. Grunneier har i tillegg bedt oss om å foreta en kontrollregistrering av de røysene som ligger inn mot husene på gården. Det er behov for omfattende førstegangs vegetasjonsskjøtsel som sikringstiltak inne på feltet. Det vokser store løvtrær på eiendommen og enkelte deler er tett tilvokst av bringebærkratt og småtrær

Det må også settes opp skilt i tilknytning til id.113843. Det er her anlagt gangveg mellom kirken og gravplassen, og det vil være naturlig å sette opp et skilt ved vegen. Feltet må totalregistreres og måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr.

Forslag til budsjett

Produksjon av 3 skilt(arbeid med tekst og illustrasjoner samt produksjon og utplassering i felt).	90.000,-
Arbeid med ny skjøtselsplan	10.000,-
Gjerde rundt feltet	100.000,-
Registreringsarbeid	10.000,-
Sikringstiltak (vegetasjonsskjøtsel), ca 1 ukesverk	20.000,-
Totalt	230.000

Det skal i første omgang settes opp skilt og utarbeides ny skjøtselsplan for feltet. Det er også aktuelt med noe vegetasjonsskjøtsel. Id.113843 skal totalregistreres i 2012.

Det må gjøres en helhetlig vurdering av muligheten for å ha beitedyr i området før det søkes om midler til gjerde og mer omfattende sikringstiltak.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming i id.30898. Ved id.113843 kan skiltet settes opp ved vegen som går gjennom feltet.

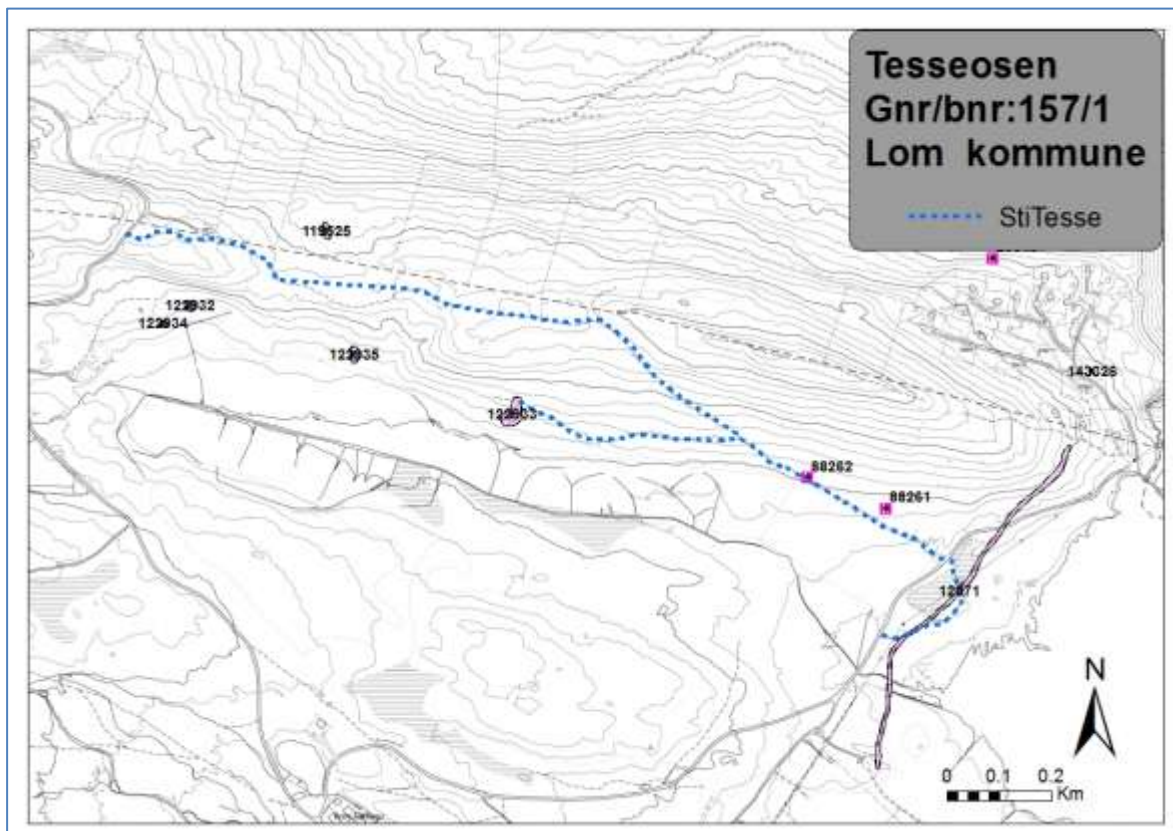
Lom kommune

Kulturminner ved Tesseosen (fangstanlegg id. 12071, jernvinneanlegg id.88261, jernvinneanlegg id.88262, jernvinneanlegg id.122932, jernvinneanlegg id.122933, kullfremstillingsanlegg id.122934 og jernvinneanlegg id.122935)

Oppland fylkeskommune har, i samarbeid med Vågå kommune, valgt ut kulturminner ved Tesseosen som Vågå kommunes BARK- prosjekt. Området som skal tilrettelegges ligger ved ”Brimiland” helt på grensa mellom Lom og Vågå kommune, like nord for Brimi Fjellstue. Det er fra tidligere satt opp ett skilt ved inngang til stien som passerer de overnevnte kulturminnene. Skiltet, som er satt opp av Oppland fylkeskommune på 90-tallet, ble ikke gjenfunnet under befarung i oktober 2011

Kulturminnene som blir omfattet av tilretteleggingen ligger langs en sti som går mellom Tesseosen i øst og Nordsætervegen/Bjønnskardet i vest. Lokalitetene ligger fra 0 – 100 meter fra stien. Det er i hovedsak de lokalitetene som ligger nærmest stien som berøres av tilretteleggingen (id.12071, id.88261, id.88262 og 122933). Id. 122932, 122934 og 122935 tas foreløpig med i planen da det vil være aktuelt å markere dem på kart på en av informasjonstavlene.

Det er i tillegg registrert flere steinalderlokaliteter rundt Tesseosen. Det kan bli aktuelt å nevne steinalderfunn i området generelt, uten at noen av lokalitetene blir trukket frem spesielt. Dette må vurderes gjennom arbeidet med skjøtelsesplan.

Bilde 11: Kart over kulturminnene som skal tilrettelegges. Blå stiplet linje markerer stien i området. Kommunegrensen går rett nord for stien.

Id.88261 og id.88262 ble registrert i av Oppland fylkeskommune 2004, id.122932, id.122933 , id122934 og id.122935 ble registrert av Oppland fylkeskommune i forbindelse med ØK-registrering i 2008. Disse kulturminnene er målt inn med nøyaktig innmålingsutstyr. Id.12071 er registrert i 1982. Denne lokaliteten mangler nøyaktig innmåling.

Tiltak

Det skal settes opp 2-3 skilt lang stien som informerer om de ulike kulturminnene i området. Jernvinneanleggene som ligger nærmest stien skal ryddes for vegetasjon. Dette gjelder også de fangstgropene som ligger nærmest stiens østligste adkomst. Dette gjelder 2-3 fangstgroper. Fangstanlegg id.12071 må måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr. Stien må trolig merkes.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming ved Tesse. Dette må gjøres i forbindelse med arbeid med skjøtselsplan.

Forslag til budsjett

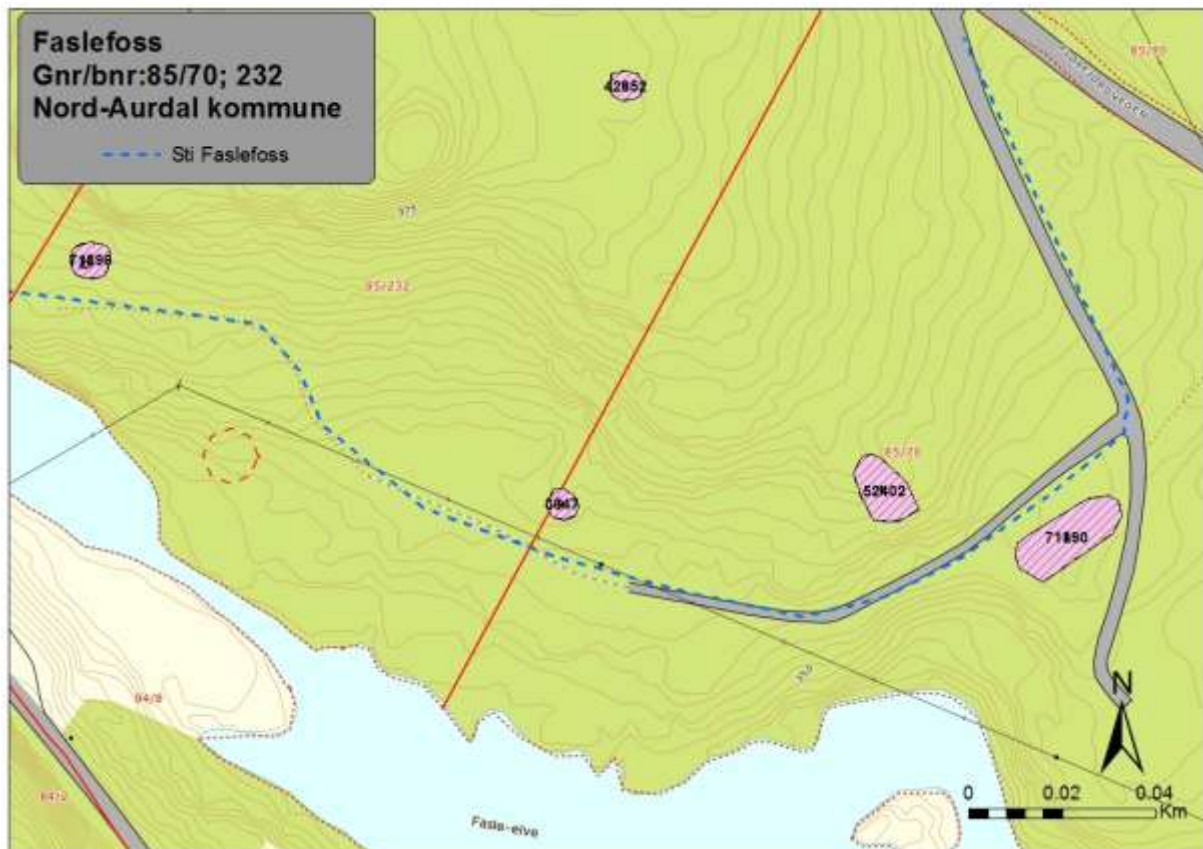
Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	40.000,-
Produksjon og utplassering av 2-3 skilt	50.000,-
Merking av sti og arbeid med innmåling	10.000,-
Totalt:	100.000,-

Nord-Aurdal kommune

Faslefoss, gravrøys id.3647, gravfelt id.52402, gravfelt id.71390 og gravrøys id.71396

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Valdres Natur- og kulturpark og Nord-Aurdal kommune valgt ut et området ved Faslefoss med gravrøys id.3647, gravfelt id.52402, gravfelt id.71390 og gravrøys id.71396 som Nord-Aurdal kommunes BARK- prosjekt. Tilrettelegging av dette området har høyeste prioritet både fra Nord-Aurdal kommune og Valdres Natur- og Kulturpark. Grunneier er informert om planene.

Gravminnene og kullgropen ligger på nordsiden av Fasle-elva ved Leira. Det ligger flere gravrøysen på begge sider av elven., men det er i denne omgang røysene på nordsiden av elven som ønskes tilrettelagte. Kulturminnene ligger langs en allerede mye besøkt fiskesti langs elven. De er lett tilgjengelig fra RV 51 over Tisleia og fra Leira skole. Hoveddelen av stien er brøytet vinterstid. Området er naturskjønt og mye brukt som rekreasjonsområde. Det er også en yndet fiskeplass, og grunneierne har lagt opp til flere benker og bord i området. Langs elven finnes også mange synlige spor etter tømmerfløtingen som varte helt opp til 50 årene.

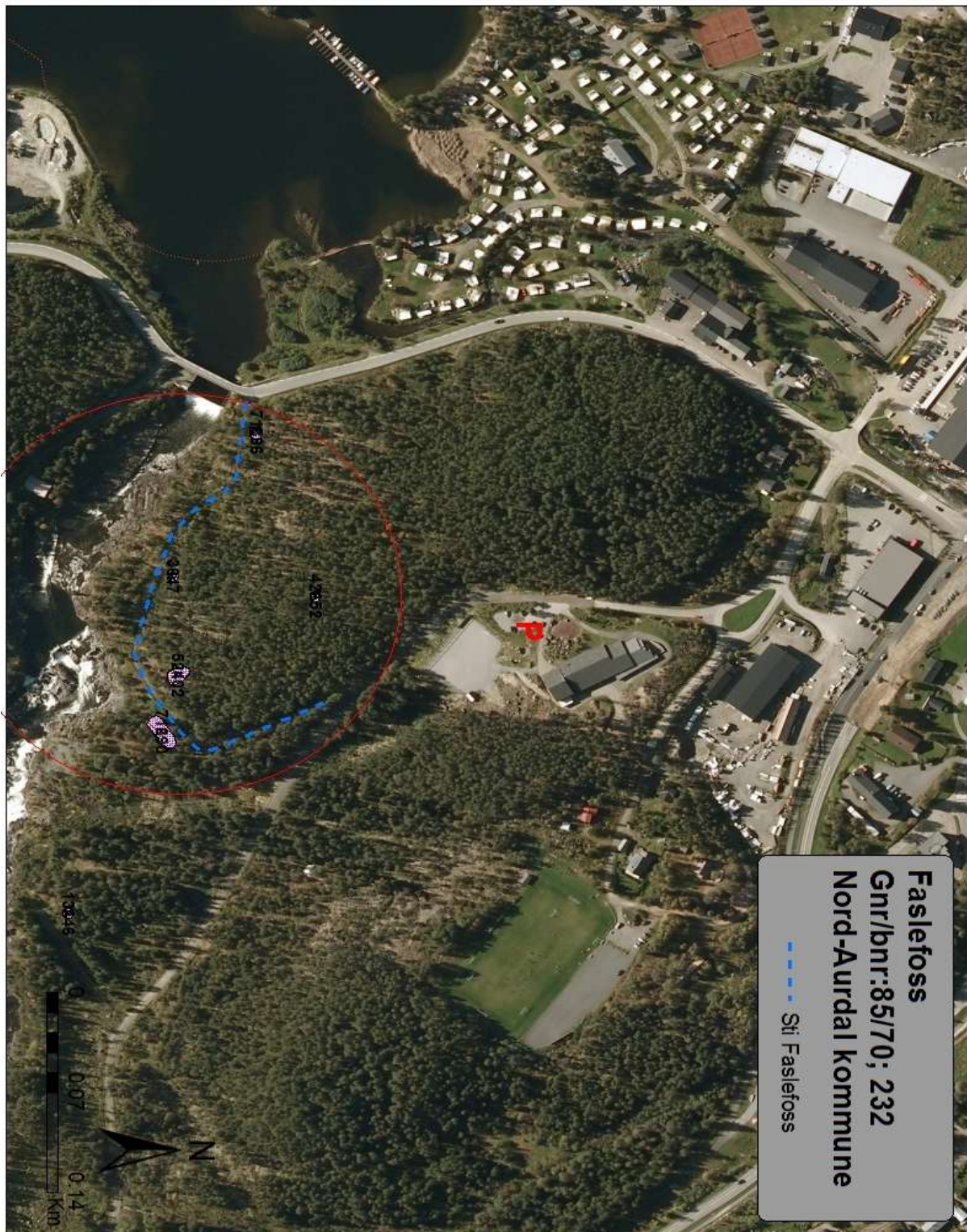
Bilde 12: Kart med avmerking av gravrøysene i området.

Kulturminnene

Gravrøys id.3647: rundrøys, 6m i diameter og ca 0,3 m høy. Gravfelt id.52402: 2 rundrøysen som ligger med 3 m avstand. Røysene er henholdsvis 6,6m i diameter og 0,7m høy og 7-8m dm og 1m høy. Gravfelt id.71390: 2 gravrøysen som ligger med 2 meters avstand. Røysene er henholdsvis 8

m i diameter og 1,3m høy og 9m dm og 1m høy. Gravrøys id.71396: enkeltliggende gravrøys, 6m i diameter og 0,3 m høy. Gravminnene er første gang registrert under ØK-registrering i 1991 av KHM, og kontrollregistrert av May-Liss Bøe Sollund (NIKU) i 2006.

Kullgrop id.42652 ligger i det samme området, men omfattes ikke av tilretteleggingen. Kullgropen ligger ca 100 meter fra stien.

Bilde 13: Kart over området med markering av P-plass ved skolen.

Tiltak

Valdres Natur – og Kulturpark ønsker å få satt opp en oversiktstavle ved turstart samt en tavle ved det første, og også mest tilgjengelige, gravminnet. Her er det behov for mindre ryddetiltak. De andre gravminnene lenger nede langs vassdraget er mindre synlige fra stien. Det må vurderes om også disse skal ryddes for vegetasjon. Denne vurderingen tas gjennom arbeid med skjøtelsplan. Grunneierne ønsker å legge opp til en liten amfi/sitteplass som kan brukes til foredrag for skoler og grupper på nord- nordvestsiden av det første gravminnet. De ønsker videre å bytte ut bord og benker som er dårlige. Det er mulig å parkere ved Leira skole, som skal legges ned. Fra leira skole er det ca 50-60 m ned til røys 1. Det må settes opp tilvisningsskilt her og ved Fasleybrue.

De enkelte gravrøysene må måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr slik at det kan lages oversiktlige og nøyaktige kart over området. Dette regnes som et viktig sikringstiltak, men er også nyttig i arbeidet med illustrasjoner.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminneløypa. Trolig kan noe av løypa gjøres tilgjengelig for rullestolbrukere.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtelsplan og skjøtelsavtale	30.000,-
Produksjon og utplassering av 2 skilt	40.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	30.000,-
Innmåling/registrering og rydding	10.000,-
Totalt:	110.000,-

Nord-Fron kommune

Utmarkskulturminner langs Jotunheimenvegen

Oppland fylkeskommune ønsker å tilrettelegge ett jernvinneanlegg ett fangstanlegg langs Jotunheimenvegen mellom Finnbøle og Falkefangarhøgda i Nord-Fron kommune. Nord-Fron kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK.

Utvelgelse av to lokaliteter som er egna for tilrettelegging må skje i felt. Det er flere registrerte kulturminner langs Jotunheimenvegen mellom Finnbøle og Falkefangarhøgda og det er nødvendig å foreta en befarig i forbindelse med arbeidet med tilrettelegging. Utvelgelsen bør skje i samarbeid med Nord-Fron kommune. Ut fra vår kjennskap er foreløpig fangstanlegg id.59213 med 23 fangstgroper og jernvinneanlegg id.118719 foreslått.

Kulturminnene som er registrerte i dette området er innrapportert fra en lokal registrant på 90-tallet, og digitalisert fra krokering på kart av Oppland fylkeskommune i 2008.

Bilde 14: Jernvinneanlegg id.118719. To av kullgropene vises tydelig på ortofoto like sør for veien. Punktet i Askeladden er plassert ca 30 meter for langt sør.

Tiltak

Det skal settes opp 2 skilt langs veien. Kulturminnene som tilrettelegges må totalregistreres og måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr.

Det er fra tidligere tilrettelagt et falkefangeranlegg i dette området. Det er ønskelig å innlemme denne i et helhetlig formidlingsopplegg sammen med de planlagte tiltakene.

Bilde 16: Fra rekonstruksjonen av falkfangerhytta. Foto: Harald Jakobsen, 1.8.1992.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming .Skiltene settes trolig opp på naturlige stoppesteder langs vegen, og vil slik bli tilgjengelige for alle.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtelsplan og skjøtelsavtale	40.000,-
Produksjon og utplassering av 2 skilt	40.000,-
Registrering og innmåling	10.000,-
Totalt:	90.000

Nordre Land kommune

Østsinni, Gravfelt id.9952

Oppland fylkeskommune har valgt ut Gravfelt id.9952 på Østsinni som Nordre Land kommunes BARK- prosjekt. Nordre Land kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK.

Gravhaugene ligger sør for Skiaker Nordre, i beitemark. Feltet er nylig ryddet for vegetasjon. Grunneier på Skiaker Nordre har tidligere vært i kontakt med Oppland fylkeskommune angående tilrettelegging av gravminner på eiendommen, og ønsker samarbeid med Oppland fylkeskommune. Det er et stort lokalt engasjement knyttet til prosjektet.

Bilde 17: Gravfeltet sett mot sør. Foto: Mildri Een Eide, 29.10.2010.

Kulturminnet

Informasjon hentet fra Askeladden:

Kilder (litteratur m.m.): Ab 1875 s 221 f. Antagelig feilaktig oppført under Skiaker nedre, 118/2 i stedet for Skiaker nordre. Steinsetningen som er nevnt i samme utskrift skal også, ifølge Per Skiaker, ha ligget på Gruvølhaugen, på 117/1. UO top ark: S. Grieg: Innberetning 1921.

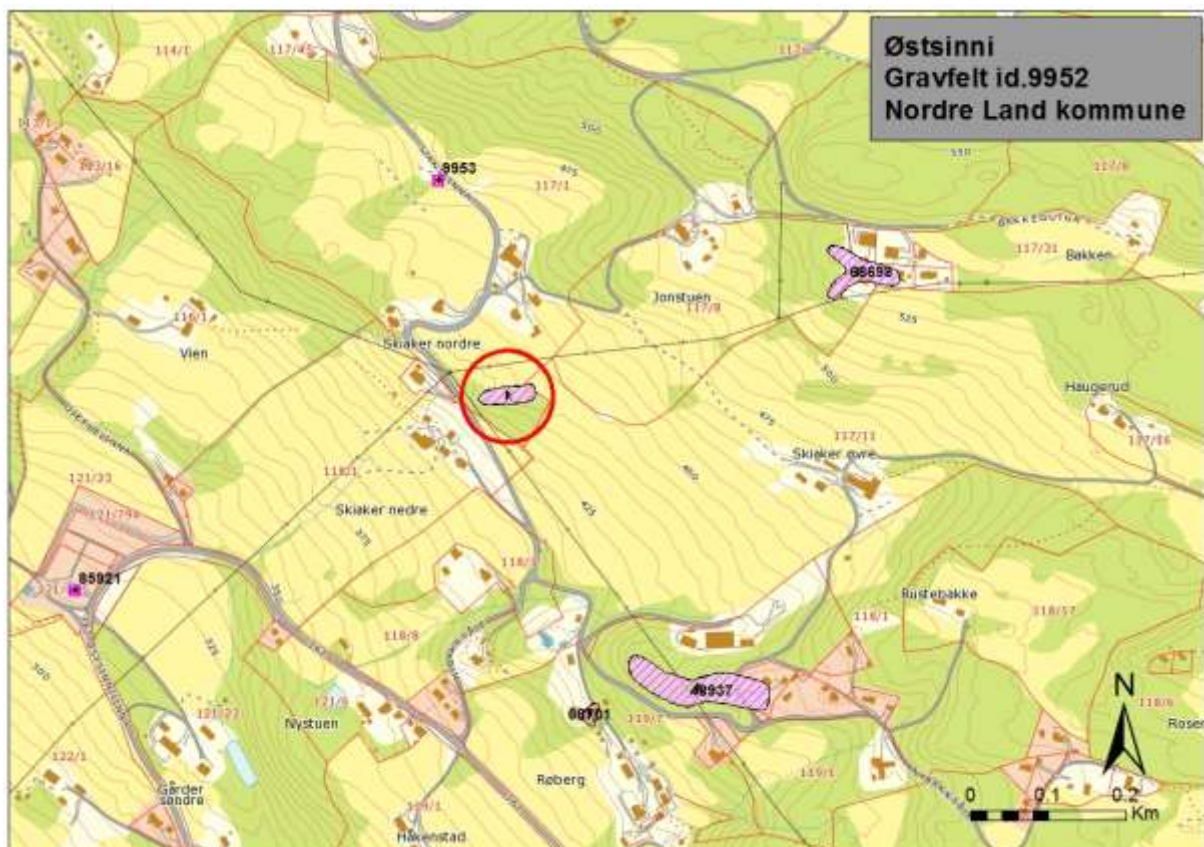
Beskrivelse: Lengst V: 1. Rundhaug. Klart markert med antydning til fotkjede av middels bruddstein. Haugen er bygd av jord, en del steinblandet. Jevnt avrundet. Mesteparten av toppflaten har en uregelmessig forsenkning, største l 4,5m, største dybde 0,5m. Masse fra toppen ser ut til å danne uregelmessig kant mot SØ. Lauvkratt, frodig bunnvegetasjon. D 14, h 2m. 45m Ø for 1.: 2. Restene av en haug, antagelig rund. Kan være naturlig forhøyning, men i skjæring i Ø-kant, en del middels og små bruddstein i dagen, ellers jord. Uklart markert. Vanskelig å si hvor stor del av haugenskjæringen til krøttersti i Ø-kant utgjør. Gressbevakst, lauvtrær i Ø-kant. D 12m, h 1-1,6m.

På jordet Ø og NØ for 2. er det funnet mye kokstein i jorda, til dels røyser med slike. Også funn av beinrester. Noen bein oppbevares på gården. Dette jordstykket kalles "Kapteinslykja".

Terrengbeskrivelse: Krona av Ø-V-orientert fjellrygg i VSV-hellende li mot Dokka. Jord- og grusavsetninger. Noe fjell i dagen. Gressbevakst. Noen lauvtreklynger. God utsikt fra SØ til NV, i V mot fjerne åser.

Orientering: Samlingens Ø-ligste fornminne, 75m S for våningshuset på Skiaker nedre, 118/2.

Historikk/tradisjon: Tradisjon: Lokaliteten er også i sin tid kalt "Pinsehaugen". Pinsemoro med bål før i tiden på dette sted.

Bilde 18: Østsinni med Skiaker Nordre. Gravfelt id.9952 er ringet inn.

Tiltak

Grunneier ønsker å sette opp 1 skilt ved adkomst til feltet og ett skilt inne på gravfeltet. Feltet skal etter planen beites ned av småfe i sommerhalvåret, og det er satt opp gjerde rundt feltet. I nedkant av gravfeltet er det satt opp en port inn til lokaliteten. Det må utarbeides en skilt- og skjøtelsesplan og skjøtelsesavtale for kulturminnet. Kulturminnene må måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminnet. Trolig kan ett av skiltene gjøres tilgjengelig for alle. Behovet for andre publikumsanlegg må utredes gjennom arbeid med skjøtelsesplan.

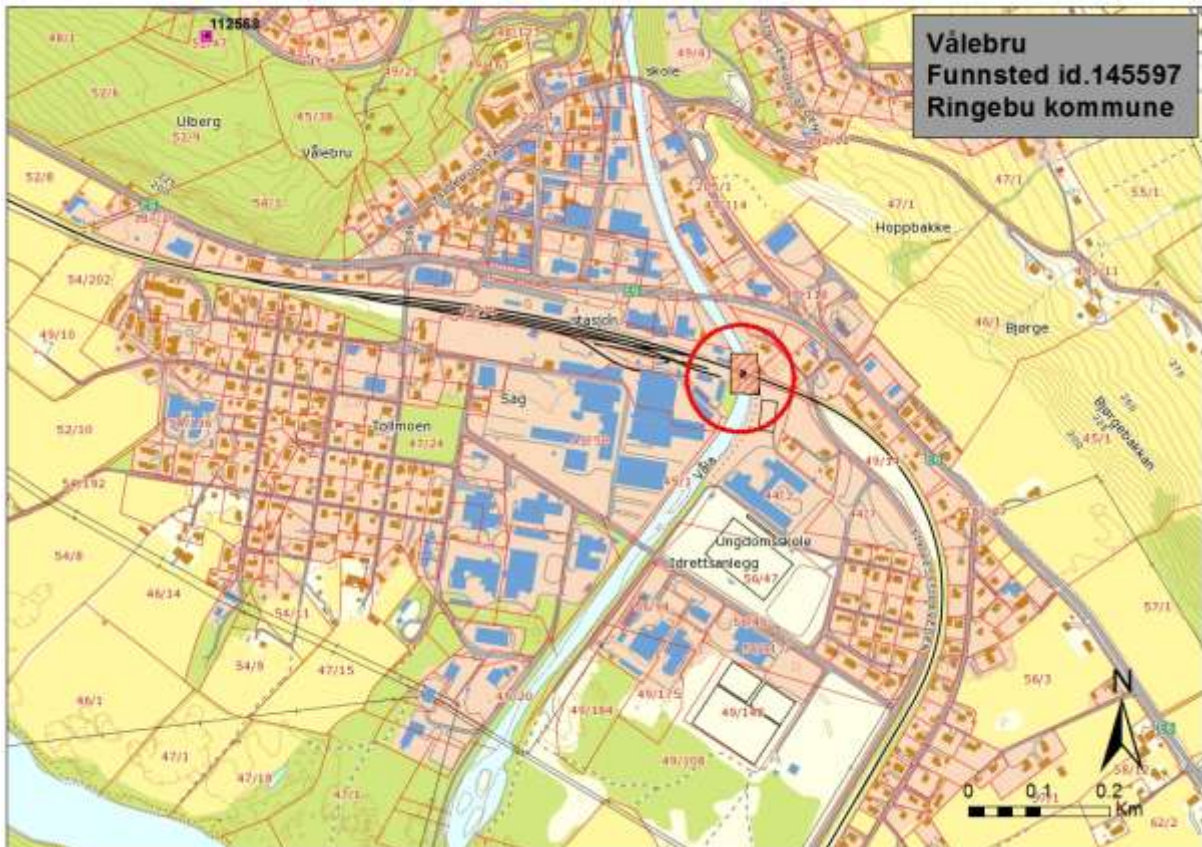
Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtelsesplan og skjøtelsesavtale	30.000,-
Produksjon og utplassering av 2 skilt	40.000,-
Totalt:	70.000,-

Ringebru kommune

Vålebru, funnsted id.145597

Oppland fylkeskommune har valgt ut funnsted id. 145597 som Ringebru kommunes BARK-prosjekt (se kart, bilde 1). Ringebru kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK.

Bilde 19: Kart over Vålebru med avmerking av funnsted id.145597.

Om kulturminnet

Hentet fra Askeladden:

Kilder (litteratur m.m.): 1) brev til Nationalmuseet afd. for oldtid og Middelalder i København fra Harald Jacobsen, fylkeskonservator i Oppland Fylke, datert 18.06.1998. 2) Johansen, Ø. 1981. Metallfunnene i Østnorsk bronsealder. Universitetets oldsakssamlings skrifter, Ny rekke nr.4, Oslo.(ss.196, nr.46-48). **Beskrivelse:** Depotfunn av stangnål, fingerring ogbrillespiral fra Bronsealder, periode V (eller Yngre Bronsealder). I Ø. Johansen (1981:72,77): 1)STANGNÅL: (ut fra skisse) Nåler med stanghode. Nål med hode som er dannet av en rett og horisontalt stillet stang som går gjennom et øye øverst på stilken. Stanghodet er tverriflet. stilken bøyer av i en vinkel ved hodet. (Funntabellen Oppland nr.46). 2)FINGERRING: (ut fra skisse)Ringens innerside er flat. Oversiden er hvelvet og dekorert med et sbodd, båndlignende ornament. Det er mulighet for at den er en ørering, så tolkning som "fingerring" må ikke oppfattes for bokstavelig. 3)BRILLESPIRAL: typebeskrivelse utelatt. **Funnreferanse:** Ifølge Ø. Johansen (1981:72,77) er funnene i privat eie i København, og det var ikke mulig å etterspore dem. "Datering og typebestemmelse baserer seg derfor på en tegning laget av prof. O. Rygh som ble forevist sakene samme år som de ble funnet." **Historikk/tradisjon:** Depotfunn gjort Juli 1901, i nærheten av jernbanebroen over Våla, Ringebru K. Funnet ble gjort av den danske statsborgeren frk. Augusta

Zanenberg mellom noen steiner og noe sot/trekull. **Prosjekt:**Gjennomgang av eldre arkivmaterialer fra Ringeby kommune i Oppland Fylke. **Merknad:** ---28.07.2011: Det er noe som ikke stemmer her. ifølge brevet fra Harald Jacobsen og unedrsøkelsene han gjorde skulle gjenstandene ha blitt funnet i Juli 1901. Ifølge Ø. Johansen så har O. Rygh sett på gjenstandene og lagde en skisse av dem samme år som de ble funnet. O. Rygh døde i 1899. (Anna McLoughlin 27.7.2011)

Tiltak

Ringeby kommune arbeider med etablering av turveg langs Våla. Oppland fylkeskommune ønsker å sette opp et informasjonsskilt om kulturminnet på et egnet sted nær funnstedet.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminnet. Dette avhenger av utformingen av turvegen.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	20.000,-
Produksjon og utplassering av 1 skilt	20.000,-
Totalt:	40.000,-

Sel kommune

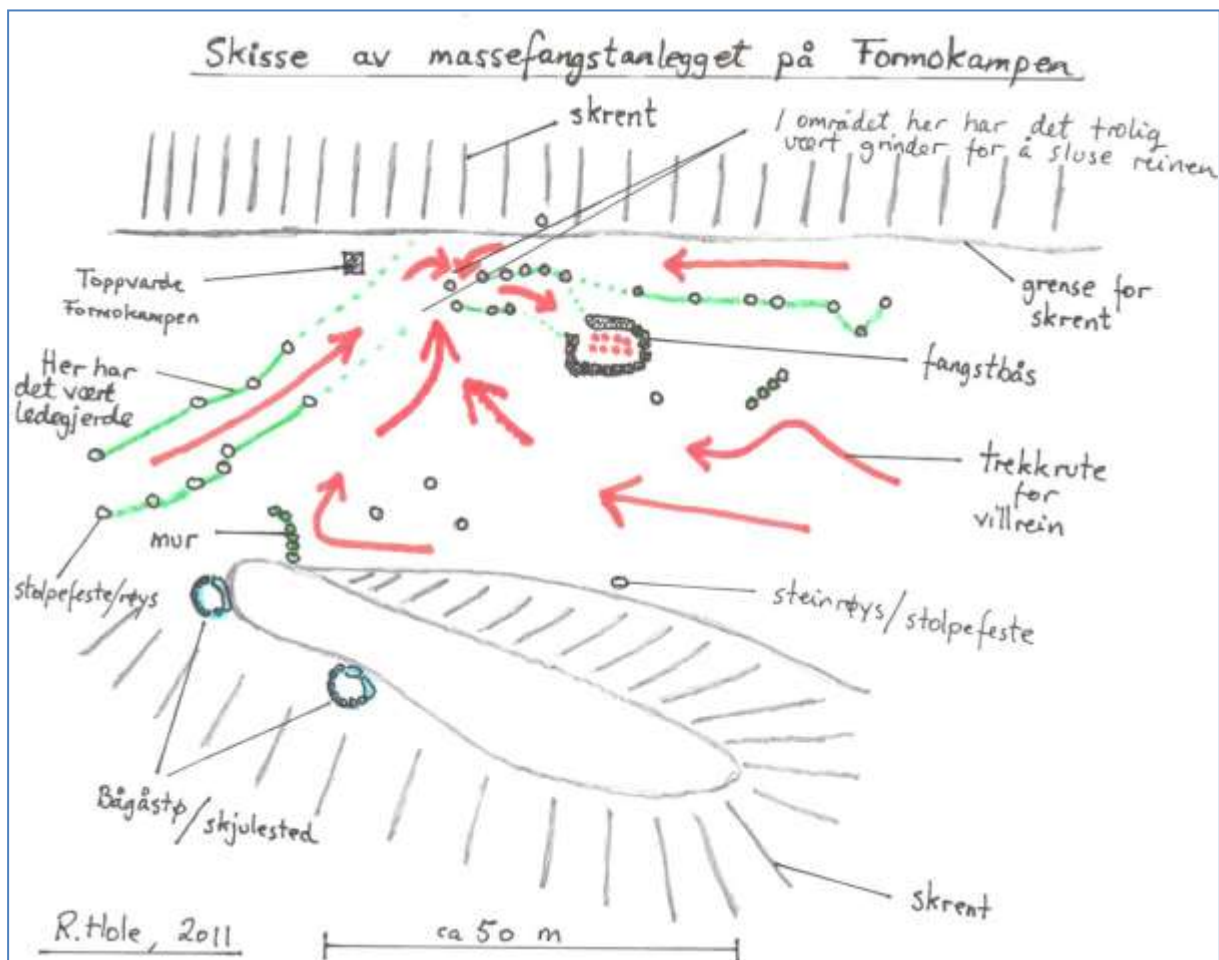
Fangstanlegg på Formokampen

Oppland fylkekommune har valgt ut fangstanlegg på Formokampen som Sel kommunes BARK-prosjekt. Sel kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK.

Nasjonalparkriket Reiseliv har i samarbeid med flere lokale og regionale reiselivsaktører søkt Oppland fylkeskommune om midler til tilrettelegging av et større stinett i området rundt Høvringen, og særlig i området opp mot Formokampen. Ved en av disse stiene ønsker de å tilrettelegge et nyregistrert rusefangstanlegg som er innrapportert av en lokal registrant. Det er fra tidligere registrert flere fangstanlegg i det samme området. Edvard Barth og Øystein Mølmen har registrert hver for seg i området. Disse registreringene ble digitalisert fra papirkopi på 80-tallet.

Tiltak

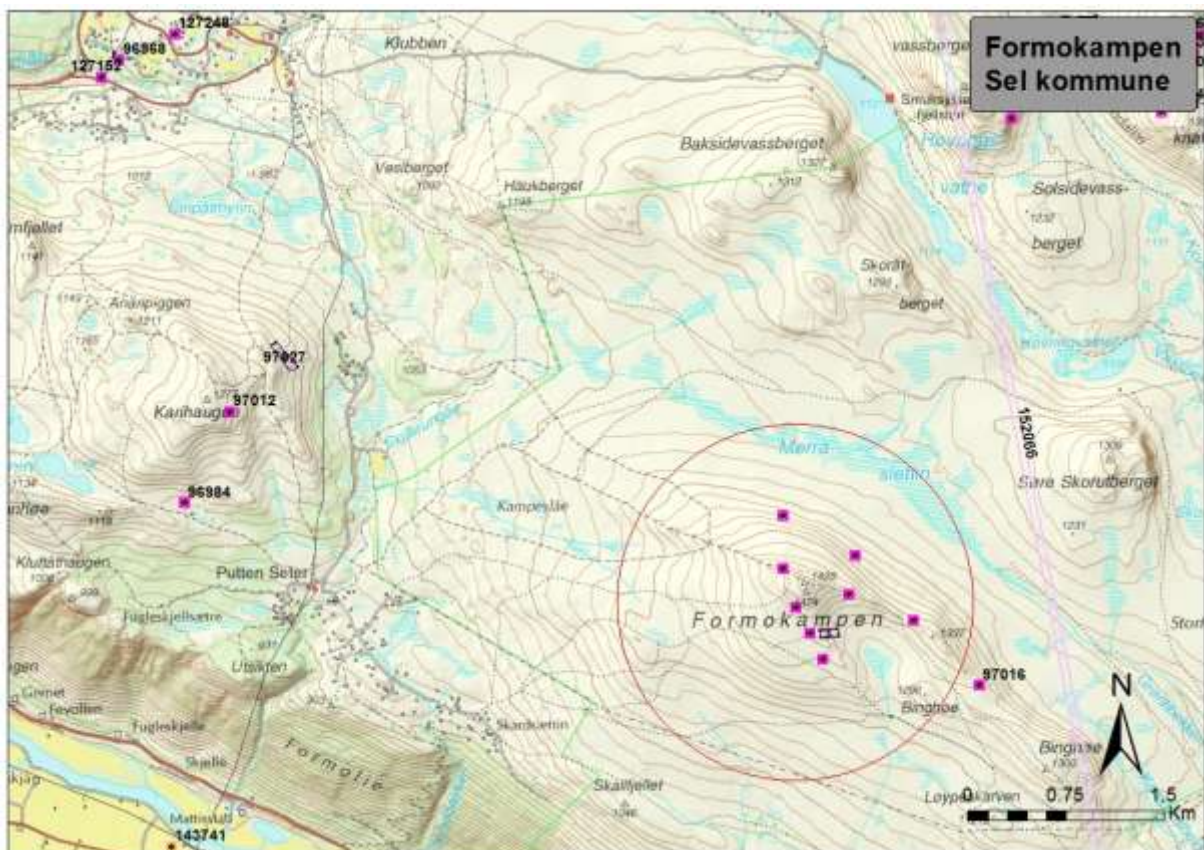
Det er nødvendig å kvalitetssikre arbeidet gjennom befaring, innlegging i askeladden, nøyaktig innmåling og utarbeiding av skilt- og skjøtselsplan samt skjøtselsavtale.

Bilde 1: Skisse av det nyregistrerte fangstanlegget. Plantegning utarbeidet av registrant Runar Hole.

Bilde 2: Fangstgrop med ledegjerde på Formokampen. Foto: Runar Hole.

Bilde 3: Oversiktskart. Høvringen øverst til venstre. Formokampen er ringet inn.

Universell utforming

Fra parkeringsplassen ved Putten Seter er det ca 4,5 km opp til Formokampen. Det er derfor ikke mulig med universell utforming.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale.	35.000,-
Registrering, innmåling, innlegging i askeladden mm	15.000,-
Totalt:	50.000,-

Skjåk kommune

Fangstgroper og gravminner ved Aursjøen

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Skjåk kommune valgt fangstgroper og gravminner ved Aursjøen som Skjåk kommune sitt BARK- prosjekt. Kulturminne skal, i følge kommunen, være registrert av Oldsaksamlingen i forbindelse med vassdragsundersøkelser, men dette er ikke kjent for oss. Per Dagsgard i Skjåk kommune har sendt oss kartutsnitt med avmerking av kulturminnene. Avmerkingen på kartet under er unøyaktig.

Bilde 20: Gravminnene (pkt 1 og 2) og fangstgroperne (pkt 3-5) ligger alle på nordsiden av Aursjotjønne.

Kulturminnene

Alle kulturminnene ligger på nordsiden av Aursjotjønne, nordvest for Aursjøen. Pkt 1 og 2 markerer gravminner, pkt 3, 4 og 5 markerer fangstgroperne (nummerering i henhold til kartet over.) Det er også registrert to fangstgroper noe lenger nordvest, men disse er ikke omfattet av tilretteleggingen og er derfor ikke avmerka på kartet. Verken gravminnene eller fangstgroperne er lagt inn i Askeladden. De mangler nøyaktig kartfesting og er ikke detaljregistrerte.

Oppland fylkeskommune har de senere årene arbeidet med kartlegging av samiske kulturminner i fylket, og Nina Hildre har nylig levert en FoU-rapport med analyse av delingen mellom norrøn og sør- samisk bosetning i de ulike regionene i Oppland. Hildre skriver at *"Det er mange gravminner i fjellheimene og fjelldaler i Oppland. Gravene har tradisjonelt vært sett som tegn på norrøn bosetning og/eller seterbruk (Hougen 1947). Arne Skjølsvold (1980:142-148) har argumentert for at det fantes en egen fangstbefolkning med fast tilhold i fjellet, og vist til at gravminnene i mange*

tilfeller ikke kan knyttes til setre eller norrøn bosetning. Denne typen graver har etter hvert fått betegnelsen fangstmarksgraver” (Hildre, s.19, 2012).

Hun skriver videre at fangstmarksgraver har blitt diskutert som spor etter samisk bosetning, og at fangstgraver i Sverige er datert fra førromersk jernalder og frem til 1200 -tallet. I Oppland er en fangstmarksgrav på Krøkla i Nord-Fron kommune datert til høymiddelalder, men hovedtyngden i Norge er datert til yngre jernalder og særlig vikingtid. Hun trekker gravminnene ved Aursjøen frem som et godt eksempel på fangstmarksgraver i Oppland.

”Bakgrunnen for diskusjonen av gravene som samiske er beliggenheten i fangstområder og at de ikke kan relateres til nærliggende gårdsbosetning. En del av gravene ligger imidlertid i nærheten av setre, men kan i mange tilfeller likevel ikke relateres til norrøn bosetning (Skjølsvold 1980, Bergstøl 2008:225). Sammenhengen mellom setervoller og kjente samiske boplasser i sør (Jf Aursjøen, Vivalden og Innerdalen) kan også være at områdene opprinnelig var samiske reintrøper som seinere ble attraktive seterområder (Fjellheim 1999, Bergstøl 2008:225). Jostein Bergstøl (2008:226) har vist til at det er en påfallende overlappning mellom nordligste forekomst av fangstmarksgraver og avgrensningen av dagens sørsamiske område (fig.4). Utbredelsen av fangstmarksgraver sørover strekker seg imidlertid mye videre enn det sørsamiske området i dag – og har vært utgangspunkt for å hevde at sørsamiske områder har vært mye større enn dagens utstrekning viser” (Hildre, s.19, 2012).

På bakgrunn av denne tolkningen bør det inngås et samarbeid med Sametinget i arbeidet om tilrettelegging av gravminnene og fangstgropene ved Aursjotjønne.

Bilde 21: Gravhaug nr 1 ved Aursjotjønne. Foto: Per Dagsgaard.

Bilde 3: Gravhaug nr. 2

Tiltak

Det er ønskelig med skilt ved kulturminnene og ved nærmeste parkeringsplass. Det går en sti inn fra Vikhøi på sørsiden av Aursjøen, der det trolig går an å parkere. Det er ca 2,5 km fra Vikhøi og inn til Aursjøtjønne. Det må settes opp retningsvisere langs stien. Alle kulturminnene i området må totalregistreres, måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr og legges inn i Askeladden. Det bør i tillegg foretas en befaring sammen med Sametinget.

Universell utforming

På grunn av avstanden fra parkeringsplassen og inn til kulturminnet er det ikke mulig med universell utforming i området.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	30.000,-
Produksjon og utplassering av 2 skilt	40.000,-
Totalregistrering og innmåling	10.000,-
Totalt:	80.000,-

Litteratur

Nina Hildre: *"På sporet av samiske kulturminner i Oppland"*, FoU- rapport, KULTURHISTORISK SERIE 2012 / 2, Oppland Fylkeskommune 2012.

Bilde 4: Den sørligste fangstgropen (pkt.3).

Bilde 5: Blå, stiplet linje markerer stien inn til kulturminneområde fra mulig P-plass.

Søndre Land kommune

Hulveglokalitet id.156039

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Søndre Land kommune valgt ut hulvei id.156039 som Søndre Land kommunes BARK- prosjekt. Hulvegen er en del av et større vegsystem, lokalt kalt "Ridevegen" eller "Ridestien". Denne stien går mellom Fluberg og Landåsvatnet, og ses noen steder som en hulveg. Det er registrert flere gravfelt langs vegen. Vegen er første gang omtalt i en reiseskildring fra 1595, da biskop Jens Nilsson reiste med sitt følge fra Fluberg og over til Landåsbygda (Biskop Jens Nilssøns visitatsbøger og reiseerindringer 1574–1597).

Ridestien eller "Ridevegen" som den kalles er en gammel ferdselsåre som går fra Fluberg prestegård over Razumsåsen og om Vestramsbygda til Landåsvatnet. Derfra gikk vegen over til Snertingdal.

Hvor gammel den vegen er vites ikke, men noen steder viser stien seg som en "hulveg" og slike hulveger skrives helt tilbake til bronsealderen altså over 2000 år. Gravfunn og fornminner viser at det var bosetning i Landåsbygda på 900 -tallet.

Det vi vet sikkert er at biskop Jens Nilssen kom ridende med sitt følge 12. september 1594. Dette er den eneste skriftlige beskrivelsen av hvordan det så ut i bygda på den tiden. I gamle skrifter og matrikler ble navnet Aazz (Ås - Landåsen) nevnt som den eneste garden i bygda. Hvor navnet Hillestad kommer fra vet vi ikke. Det kan ha vært en feil i biskopens nedtegnelse eller at det har vært noe med eiendomsforholdet til garden på den tiden.

Vedlikeholdsansvaret var som regel delt inn i røder og lagt til bondene. Det skulle være så bredt at en kunne ri med spydet på tvers. Dersom spydet subbet bort i graver, fikk den bonden som hadde ansvaret for denne roden, et bot.

Elever ved Landås skole har nå ryddet stien, om ikke så bred som etter de gamle forskrifter. Men ved mye bruk skulle vedlikeholdet være sikret. Videre har elevene laget merker etter vegen og merket av en del navn. Vi forlater Ridevegen ovenfor Stenberg, og tar oss ned til "Gamlevegen" en veg som ble laget ca. 1860. Hele runden er ca. 5 km. Det er mulig å følge den gamle Ridevegeta videre helt fram til Fluberg prestegård. Elever fra Odnes skole pleier å ta turen fra Landås saga til Fluberg hver høst.

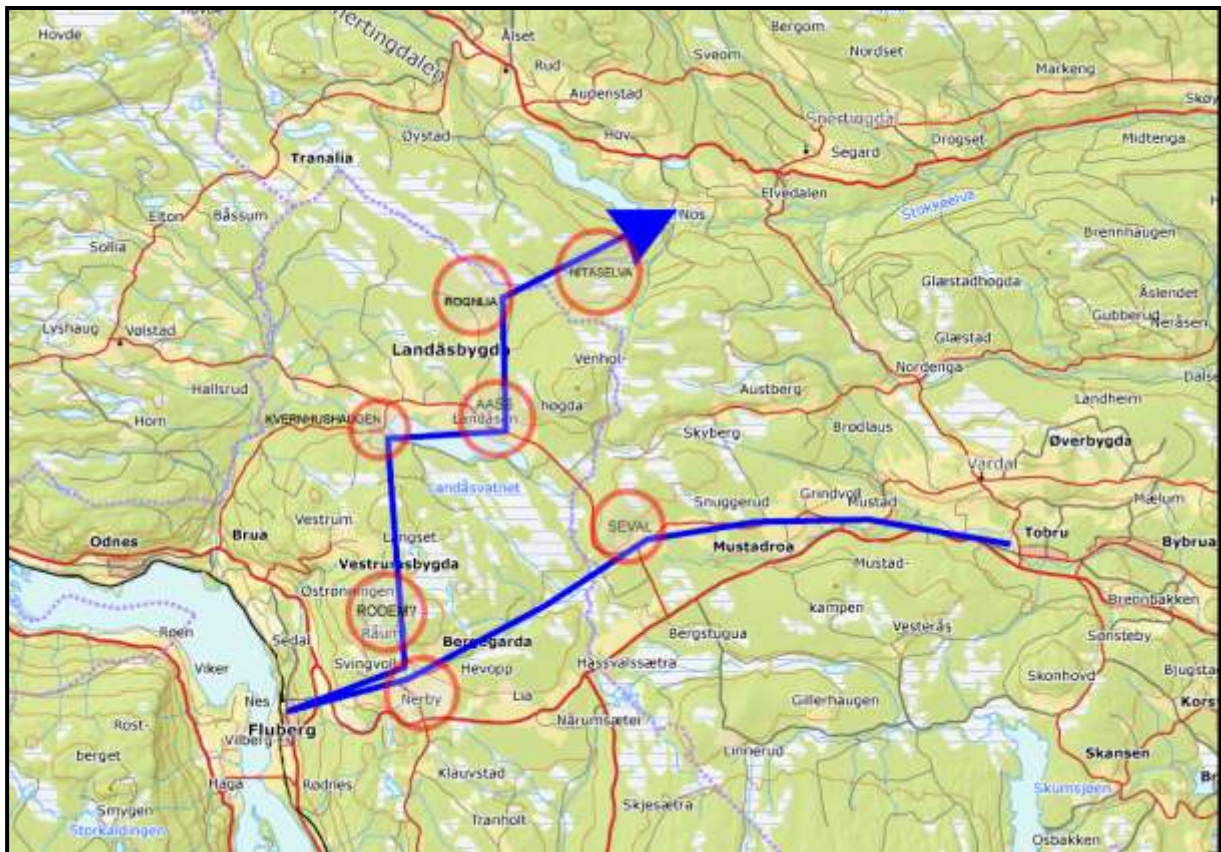
Bilde 22: Informasjon fra Søndre Land kommune

Tiltak

En del av vegen som er markert som hulveg i e-post fra Søndre Land kommune er lagt inn i Askeladden. Denne delen av vegen er tydelig på orto- foto og kan ses på Lidar-kart. Vegen har trolig en lenger utstrekning enn det som i dag er markert i kartet. Vegens utstrekning må vurderes ved befarng. Det vil være nødvendig å bruke metallsøker for å klargjøre vegens vernestatus. Det er på forhånd vurdert som sannsynlig at vegen er førreformatorisk.

Det er ønskelig med rydding og merking av hulvegen, samt skilting. Etter informasjon fra kommunen bruker elever fra Landås skole vegen årlig som tursti. Det bør inngås et samarbeid med skolen vedrørende rydding og vedlikehold, dersom det er mulig. Vegens utstrekning vil i noen grad avgjøre hvor mange skilt som skal settes opp langs vegen (2-4 skilt).

Vegen må i tillegg totalregistreres og måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr.

Bilde 23: Kart fra Søndre Land kommune med markering av biskop Jens Nilssons reiserute i Søndre Land i 1594.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av hulvegen. Ett av skiltene kan trolig settes opp ved kjøreveg, slik at det blir tilgjengelig for alle. Det er mulig å kjøre inn til kulturminnet.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtelsplan og skjøtelsavtale	20.000,-
Produksjon og utplassering av skilt	40.000,-
Befaring (totalregistrering og innmåling)	10.000,-
Totalt:	70.000,-

Bilde 24: Kart over Ridevegen mellom Solbjør og Haugstad. Hulveg id.156039 markert med rød, stiplet linje.

Sør-Fron kommune

Hundorp, gravhaug id.39238, gravfelt id.39222, gravhaug id.75201 og gravfelt id.62712 (Olavshaugen)

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Sør-Fron kommune valgt ut kulturminnene på Hundorp som Sør-Fron kommunes BARK- prosjekt. Dette gjelder gravhaug id.39238, gravfelt id.39222 med 2 bautasteiner, en steinsetting og 2 gravhauger, gravhaug id.75201 og gravfelt id.62712 med en gravhaug (Olavshaugen) og steinlegning. De fire største gravhaugene er klart og tydelig markerte, en noe mer utydelig (gjelder id.39222-5). Kongevegen passerer mellom id.62712 og id.39222.

Bilde 25: Hundorp sett mot vest. Olavshaugen til venstre i bildet. Kongevegen ses tydelig gjennom området. Foto: Irene Skauen Sandodden, 10.10.2006.

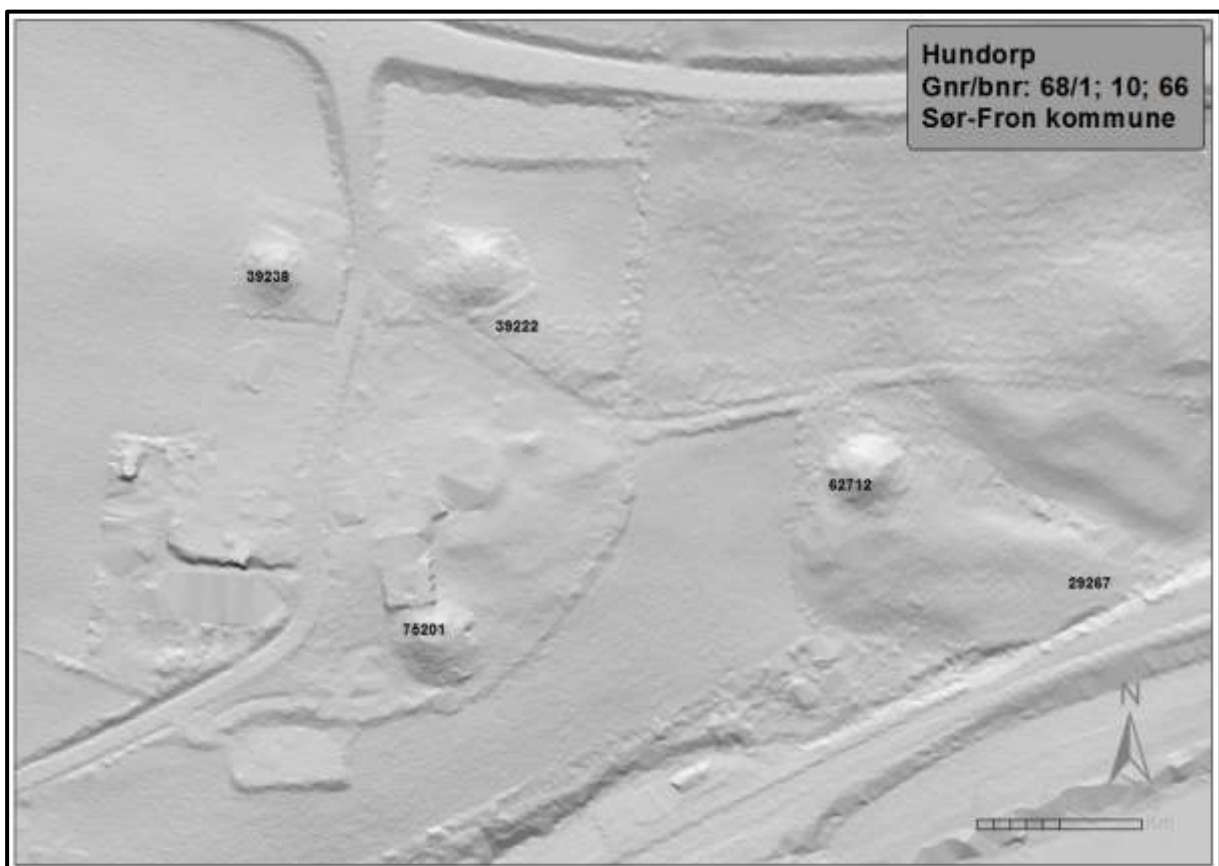
Det finnes opplysninger om at det er 2 steinlegninger ved Olavshaugen, mens det kun er registrert en i Askeladden (Eggen og Stauri, 2005). Det rette antallet må avklares i forbindelse med tilretteleggingsarbeidet. Haug id.39222 ble delvis undersøkt i 2002, og skal ha blitt avkreftet som gravminne. Det er snakk om en haug med kjeller fra nyere tid. Steinring id.39222-3 skal være reist på 1800-/1900-tallet (Ibid.). Endelig vernestatus for id.39222- 3 og 5 må også avklares gjennom arbeid med tilrettelegging.

Det ligger i tillegg to gravhauger (id.77398) ved Jetlund, ca 500 meter øst for Hundorp, samt et funnsted (id.29267) ved jernbanen like sørøst for Olavshaugen, men disse blir ikke omfattet av tilretteleggingsarbeidet.

Området er tidligere tilrettelagt med informasjonsskilt av Oppland fylkeskommune. Det er satt opp til sammen 6 skilt i området. Skiltene ble satt opp på slutten av 90-tallet. Det er i tillegg informasjon om kulturminneområdet på en større informasjonstavle som er satt opp av Gudbrandsdalsmusea på en parkeringsplass like ved.

Det ble skrevet en større skjøtselsplan for kulturminnene på Hundorp i 2004. Planen ble utformet av planleggingsfirmaet Feste AS Lillehammer Landskapsarkitekter MNLA, men er ikke realisert. Planen er i ettertid vurdert som ukonkret, og Oppland fylkeskommune ønsker ikke å videreføre denne arbeidet når det nå skal startes et nytt arbeid med tilrettelegging på Hundorp.

Pilegrimssenteret på Dale-Gudbrands gård har, i samarbeid med Gudbrandsdalsmusea, nå startet opp et større tilretteleggingsarbeid på Hundorp. Planleggingsfirmaet Hybris AS fikk i 2010 et oppdrag med å utforme tusenårsstien på Dale-Gudbrands Gard i forbindelse med nominasjonen av Dale-Gudbrands Gard som Opplands tusenårssted. Tilrettelegging av kulturminnene på Hundorp skulle inngå i denne planen. Denne planen er ikke ferdigstilt. Det er uenigheter mellom oppdragsgiver og leverandør om innholdet i bestillingen.

Bilde 26: Lidarbilder, Hundorp. De fire største gravhaugene vises tydelig på terrenngmodellen.

Nye tiltak

Pilegrimssenteret og Gudbrandsdalsmusea ønsker å videreutvikle området rundt Dale-Gudbrands Gard med flere tiltak. Blant disse tiltakene er en lydløype (audioguide), nye skilt og gangbro

og/eller sti. Lydløypen er under produksjon, og skal organiseres i flere ulike ”tematurer” med flere opplesingsalternativ ved hvert lyd- punkt. Løsningen som er valgt for lydløypen er produktet ”MediaPacker”, som er en håndholdt avspiller som skal kunne leies på Pilegrimssenteret. Det skal også settes opp skilt med tekst og illustrasjoner ved lydpunktene. Oppdragshaver har presentert en liste med plassering av skilt- og lydpunkt i området rundt Hundorp, men denne planen er ikke endelig godkjent av Oppland fylkeskommune. Det er uklart hvem det er som skal ha ansvar for utforming av skilttekster og illustrasjoner. Prosjektet eies og drives av Gudbrandsdalsmusea og Pilegrimssenteret.

Det er uavklart hvem som skal utforme skjøtelsplan og skjøtelsavtale for prosjektet, men trolig blir dette ansvaret liggende hos prosjekteier. Planene og avtalen må godkjennes ved underskrift av Oppland fylkeskommune. Grunneierforholdene på Dale-Gudbrands Gard er foreløpig uavklarte på grunn av nært forestående salg.

Oppland fylkeskommune ønsker tett oppfølging av planene om tilrettelegging av kulturminnene på Hundorp, og det vil bli behov for oppfølging gjennom befaringer, rådgivning i planleggingsfasen og kvalitetssikring av informasjonen som skal produseres både til lydspor og skilt/informasjonstavler. Det er i tillegg behov for totalregistrering med nøyaktig innmåling av alle kulturminnene rundt Hundorp med ny innlastning i Askeladden, og det må også gjøres en ny vurdering i forhold til vernestatusen til id.39222-3 og-5.

Bilde 27: Blå punkt markerer planlagte skilt- og lydpunkt. Kartet er utformet av oppdragshaver.

Universell utforming

Løypen mellom skilt- og lydpunktene skal etter planen utformes universelt med en gangbro. Det er ikke avklart hvor denne gangbroen skal ligge. Dette tiltaket ligger et stykke frem i tid.

Forslag til budsjett

Befaringer, registreringsarbeid, kvalitetssikring og arbeid med oppfølging av planer	50.000,-
Totalt:	50.000,-

Litteratur

Eggen og Stauri, 2005: *"Hundorp. Tusenårsstaden i Oppland"*, Det Norske Samlaget, Oslo.

Vang kommune

Kulturminner på Tyinkrysset

Id.61925 (to tufter), id.61779 (1 tuft og 2 kullgroper), id.61296 (1 tuft) id.79760 (1 tuft) id.21652 (2 tufter) id.79761 (1 tuft) og id.33034 (rest av tuft).

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Valdres Natur- og kulturpark og Vang kommune valgt ut kulturminner på Tyinkrysset som Vang kommunes BARK- prosjekt. Prosjektet omfatter vegfar og tufter i skogbeltet på vestsiden av 53 Tynvegen mellom Tyinkrysset og Høgeset Leirskule, samt en tuft og ferdselshistorie ved Gamlestøga på sørvestsiden av Otrøvatn. To av tuftene er daterte til yngre jernalder/tidlig middelalder.

Beskrivelse av kulturminnene

TUFTER I HØGESET

Det er registrert til sammen 11 tufter innenfor området mellom Tyinkrysset og Høgeset Leirskule, på vestsiden av 53 Tynvegen. Tuftene id.61925 -1 og -2, id.33034, id.31965, id.61926, id.21652 -1 og -2, id.61928, id.79760 og id.79761 ble første gang registrert i 1985. Tuft id.89570 ble første gang registrert av I. Skauen i 1999.

Tilretteleggingsprosjektet omfatter id.61925 1-2, id.61296, id.79760, id.21652 1-2, id.79761 i Høgeset-området. Felles for disse er at de ligger i umiddelbar nærhet til sti. 4 av tuftene i (id.61925 -1 og -2, id.79761 og id.79760) ble undersøkte av amatørarkeolog Aksel Helmen i perioden 1940-1950. Det foreligger rapport fra to av undersøkelsene (Se bilde 1 og 2).

*Bilde 28: Tuft id.61925-1. Tatt av A. Helmen under utgraving på 1940-tallet. Vei 1 går i en sløyfe rundt tufta.
©Kulturhistorisk museum*

*Bilde 29: Tuft 61925-2. Tatt av A. Helmen under utgravning på 1940-tallet. Tuft -2 ligger ca 10 m NNØ for tuft -1. Vei 1 passerer like venstre for tufta, og er markert som et lite søkk i terrenget.
©Kulturhistorisk museum*

Bosetnings- og aktivitetsområde id.61925 med to tufter: Tuftene ligger Tuften 1 er bygd opp av bruddkamp og er klart markerte og tydelige i terrenget. I nord-enden, omtrent midt i rommet ses endel stein i dagen som kan være rester etter ildsted. Tuften er kvadratisk, ca 12 meter lang og 6 meter bred. Tuft 2 er også rektangulær og bygd av bruddkamp, tufta er ca 9 meter lang og 4 meter bred. Klart markert, tydelig i terrenget. Datering av en av tuftene i 2005 ga kalibrert alder AD1275-1385, trekull av bjørk og furu.

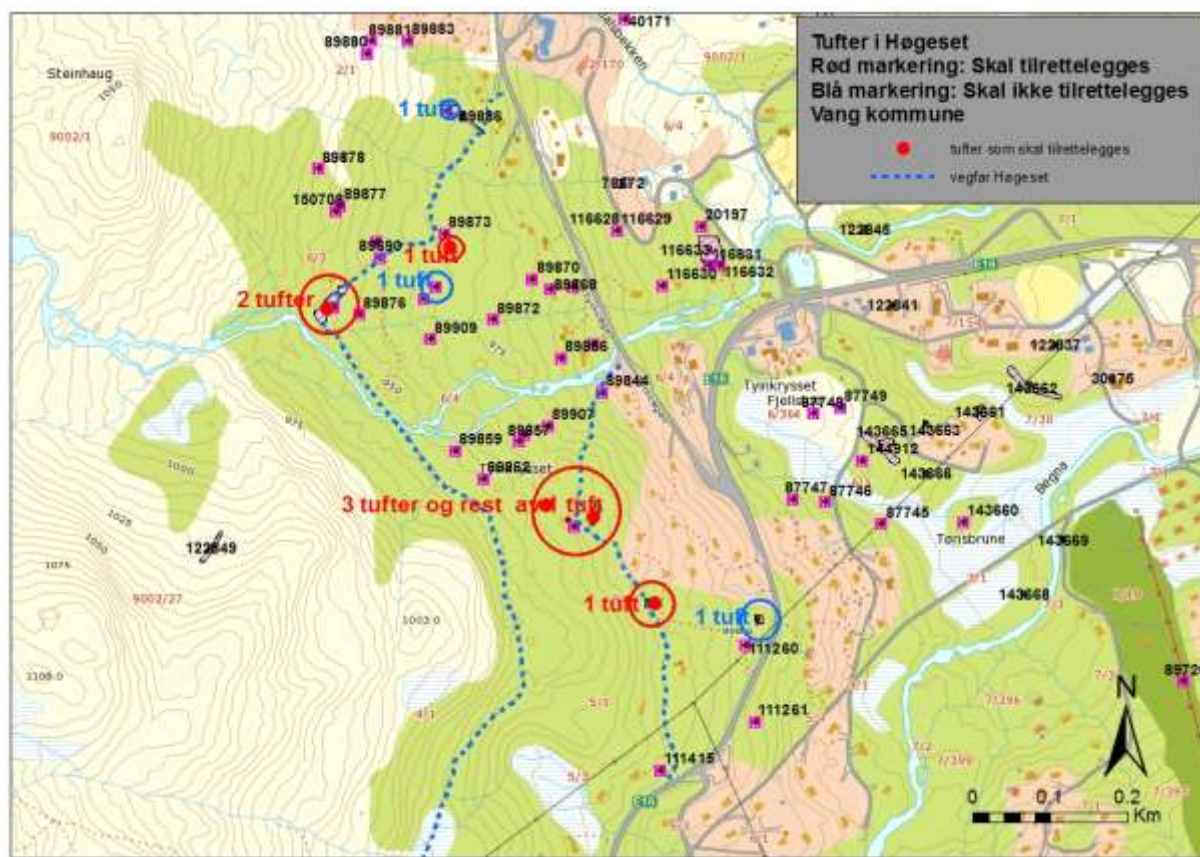
Bosetnings- og aktivitetsområde id.79760 (1 tuft): Nærmest rund tuft med nær rektangulær innvendig. Tufta er tydelig i terrenget. I sørenden er det en tydelig åpning i muren. I øst ser det ut til å være opplagt en lav steinbank som dekker bunnen. Tufta er ca 8 meter i diameter.

Bosetnings- og aktivitetsområde id.61296 (1 tuft): Rektangulær tuft som er godt synlig. Omtrent midt i østre langvegg er Det er en åpning på ca 1m midt på den østre langveggen. Tufta er ca 12,5 meter lang 9,5 meter bred

Bosetnings- og aktivitetsområde id.21652 (2 tufter): Tuft 1: Den nordligste tufta er u- formet med åpning mot øst- sørøst, og klart markert, Tufta er 6 meter lang og 5 meter bred. Tuft 2 ligger 25m sør for tuft 1. også denne er u-formet, med åpning mot sør-sørøst. Tufta er ca 7 meter lang og 6 meter bred.

Bosetnings- og aktivitetsområde id.79761 (1 tuft): Tufta ligger like ved et eldre vegfar. Tufta er tydelig markert i terrenget, med døråpning på Ø-veggen. Tufta er ca 14,5 meter lang og 6 meter bred. Datering i 2005 ga kalibrert alder AD1005-1040, trekull av bjørk.

Bosetnings- og aktivitetsområde id.33034: Del av tuft. Trolig ødelagt av veg. Uavklart.

Bilde 30: Kart med avmerking av tuftene som skal tilrettelegges i Høgeset-området. Blå ring markerer tufter som ligger for langt fra stien, og som ikke skal tilrettelegges.

TUFT VED GAMLESTØGA

Det er i registrert 12 tufter på sør- og østsiden av Otrøvatn, hvorav flere er daterte til jernalder/tidlig middelalder. Id.61779 på sørvestsiden av Otrøvatn er særlig tydelig, og godt egnet for tilrettelegging.

Bosetnings- og aktivitetsområde id.61779 (1 tuft og 2 kullgroper): Tufta ble første gang registrert i 1958, og kontrollregistrert i 1977 og 2009. Tufta ligger på toppen av en grusrygg, ca 150 meter øst for Gamlestøga. Tufta er rektangulær og klart markert og tydelig med grunnmur av 1-2 rekker grov bruddstein. Det ligger to kullgroper delvis i og like utenfor tufta.

FERDSELHISTORIE:

Det er flere eldre stier og tråkk i Tyinkryssområdet. Filefjell er en av de korteste og tryggeste fjellovergangene mellom øst- og vestlandet, og særlig frakt av jernprodukter kan trekkes frem som en viktig vare som har krysset fjellet.

Bortsett fra en tuft så ligger alle tuftene i Høgeset i tilknytning til stier gjennom området. Det må antas at disse vegfarene/kløvstiene er like gamle som tuftene som de passerer.

ANNET

Det er registrert svært mange jernfremstillingsanlegg og kullgroper på Tyinkrysset. På grunn av jernfremstillingens betydning for både ferdsel og bosetning på Tyinkrysset vil det være naturlig å omtale anlegg og kullgroper på informasjonsskiltene. Det er på det nåværende tidspunkt ikke tatt stilling til om det skal settes opp et skilt ved ett av anleggene. I så fall vurderes jernvinneanlegg id.89690 som et godt formidlingsobjekt på grunn av beliggenhet og synlighet.

Tiltak

Det er fra tidligere tilrettelagt to kulturminneområder på Tyinkrysset. Dette gjelder helleristningsfelt id.79765 på Opdalstølen og tufter, jernvinneanlegg, kullgrop og steinalderboplass ved Raue Sandadn ved Otrøvatn (se kart for avmerking av de tilrettelagte områdene).

I samarbeid mellom Statens Vegvesen, Sogn og Fjordane og oppland fylkekommune, Vang og Lærdal kommune og andre aktører planlegges det nå tilrettelegging av Kongevegen over Filefjell. Tilrettelegging av kulturminner på Tyinkrysset ses i sammenheng med utvikling av severdigheter langs den nye turvegen. En storstilt hytteutbygging på Tyinkrysset er i tillegg en faktor som har krevd og vil kreve et større fokus på tilrettelegging og informasjon som sikringstiltak for kulturminnene i området.

Det er ønskelig med utplassering av 4-5 skilt i tilknytning til kløvstier og tufter i Høgesetområdet, samt ett skilt ved tuften ved Gamlestøga. Det vil bli behov for merking og rydding av stier inn til kulturminnene. Det kan enkelte steder være nødvendig med etablering av gangbro rundt tuftene.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminnene. Trolig kan enkelte av kulturminnene som ligger i nærheten av kjøreveg tilrettelegges for bevegelseshemmede.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	100.000,-
Produksjon og utplassering av 6 skilt	120.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	50.000,-
Totalt:	270.000,-

Vestre Slidre kommune

Del av Gardbergfeltet, gravfelt id.129134

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Vestre Slidre kommune og Valdres Natur – og kulturpark valgt ut gravfelt id. 129134 i Gardbergfeltet som Vestre Slidre kommunes BARK-prosjekt.

Gardberfeltet strekker seg over et større område nord for Slidre sentrum. Feltet er delt inn i 53 lokaliteter, og det er registrert 925 enkeltminner i området. Det er i hovedsak snakk om gravfelt, men det er også registrert tufter, kullgroper og andre kulturminner i området. Runesteinen Gardbergsteinen er ett av de mest kjente kulturminnene i Gardbergfeltet, og ligger innenfor id.129134. Feltet er mye besøkt i sommerhalvåret. (se bilde 2 og 3 for kart over hele Gardbergfeltet og tiltaksområdet).

Bilde 33: Det er satt opp gjerde rundt feltet. Gardbergsteinen er satt i glassmonter. Toalettanlegget til venstre for steinen er flyttet til en parkeringsplass nordvest for feltet. Foto: Irene Skauen Sandodden, 18.5.08.

Gardbergfeltet er tidligere tilrettelagt i samarbeid mellom Vestre Slidre kommune, Valdresmusea og Oppland fylkeskommune. Valdresmusea og Vestre Slidre kommune har oppfølgingsansvar, men skjøtselsavtalen som ble utarbeidet av Oppland fylkeskommune er ikke underskrevet. Av tiltak er det satt opp flere skilt langs en kulturminneløype, og Gardbergsteinen er satt i glassmonter (se bilde 1 og 4 og 5). Det er anlagt parkeringsplass og toalettanlegg i tilknytning til gravfeltet. Det er satt opp gjerde rundt feltet.

Det er registrert en kullgrop og fire gravrøyser innenfor id.129134.

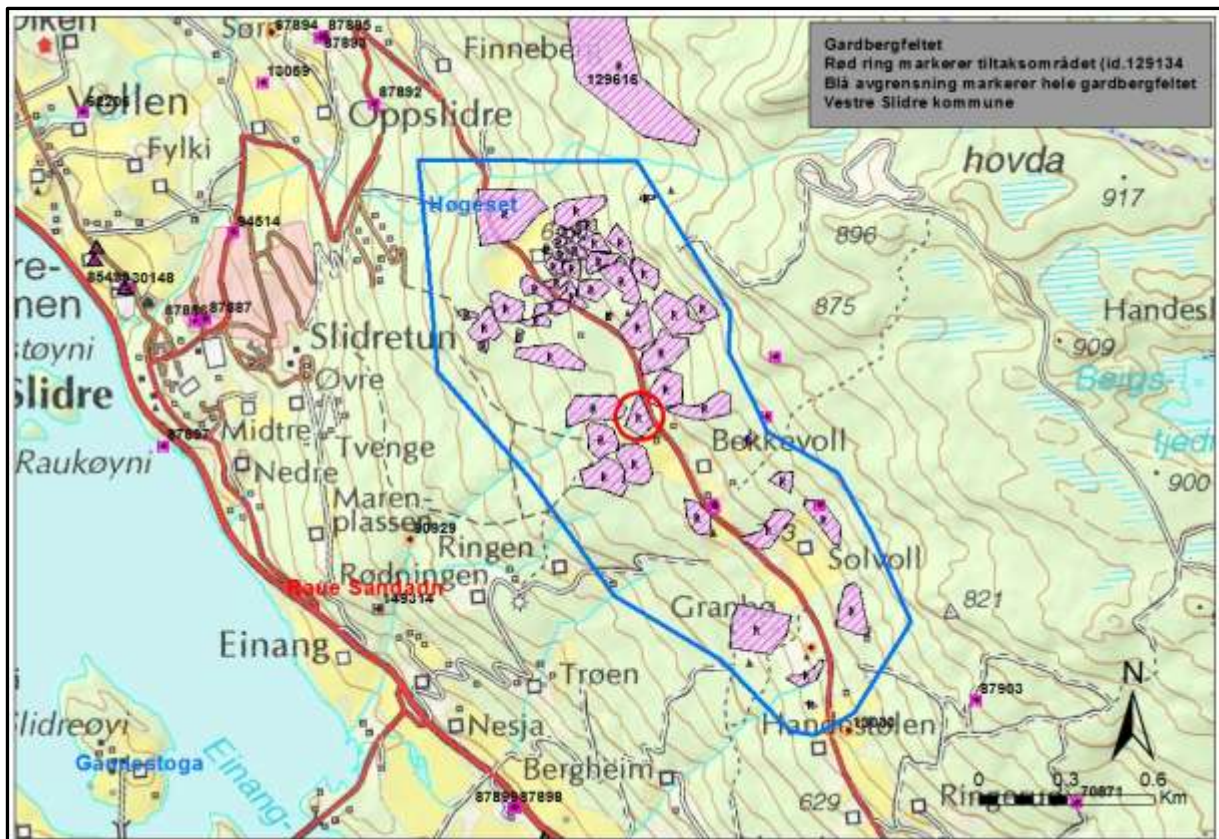
Historikk

Hentet fra Askeladden:

UO top ark: Aftenposten av 07.11.1921: Effektivt vern om Einangstenen i Valdres. Der skal reises et hus om stenen. Den sandsynligvis ældste bevarede runesten i Norden. Valdresgluggen av 17.11.1978 med avisartikkel fra Illustrert Tidende nr 812, Kbh 18.04.1875. Fotostatkopi av foto av maleri, malt 1833 av Friedrich Preller, Weimar, originalen i Dresden. UO top ark: Innb 1922 v/Jan Pettersen. Innb 1938 v/I. Sørllle. UO top ark: Eivind Engelstad 1938: Undersøkelse 14.03.1938 av runestenen på Einang. Arvid Falkenberg, arkitekt MNAL 1940: Situasjonsplan av

20.11.1940. Forslag til overbygning E-n nr 6 av 03.12.1940. UO top ark: Bjørn Hogen, april 1942: Einangsteinen. Direktiver for restaureringsarbeidet og oppførelse av nytt skur. UO top ark: A. Falkenberg 1942: Einangsteinen. Overbygning over runesten. Kortfattet arbeidsbeskrivelse av 28.04.1942. UO top ark: Aslak Liestøl 1954: Innberetning om ødelagte gravhauger nord for Einangsteinen. UO top ark: Louis Smedstad 1955: Innberetning om gravfeltet på strekningen Nesjabråten-Lensmannsbråten, 30.09.1955. UO top ark: Louis Smedstad 1955: Innb vedrørende en stein med skålgroper i Torstein Einangs bureisningsfelt. UO top ark: W. Slomann 1957: Einanggravfeltet september 1957. UO top ark: W. Slomann 1958: Beskrivelse av 235 røyser som ble tegnet inn i 1958. UO top ark: Fredrik Gaustad 1959: Undersøkelser av "røyser" 09.06.1959 på Ringen. UO top ark: W. Slomann 1959: Innb om undersøkelse 14-15.07.1959 av røys. UO top ark: W. Slomann 1959: Innb om utgraving 15-17.07.1959 av røys nr 1 på 48/17. UO top ark: W. Slomann 1959: Innb om utgraving av røyser på Einanggravfeltet: Haug nr 159, nr 162, nr 167, Røys A, B, C, D, E, F. Røys nr R177, 178, 198, 198A; Røys nr 200, 202, 203, 204, 210, 210, 211, 212, 215, 218. (Kart fra 1958). UO top ark: W. Slomann 1959: Innberetning angående gropesteinen på Einanggravfeltet. UO top ark: W. Slomann, T. Sjøvold 1961: Kartlegging av Einangfeltet. UO top ark: W. Slomann 1961: Rapport om befarings 25-27.08.1961 av gravfeltet omkring Einangsteinen. UO top ark: W. Slomann, T. Sjøvold 1962: Innb om arbeidet på gravfeltet omkring Einangsteinen sommeren 1962. UO top ark: W. Slomann 1963: Innb om kartlegging av gravfeltet ved Einangsteinen. UO top ark: W. Slomann, C. Blindheim 1965: Befaringsrapport av 12.09.1965 av Einangsteinen. UO top ark: W. Slomann 1969, 1970, 1971: Rapport om kartlegging av gravfeltet i Garbergåsen, ved Einangsteinen, Slidre s, V Slidre pgd, Oppland. UO top ark: W. Slomann 1970: Innberetning om kontroll og annet arbeid 06.06.1970 innen gravfeltet om Einangsteinen i Slidreåsen. UO top ark: W. Slomann 1970: Innb av 14.06.1970 om befarings av området innen prestegården og Solheims eiendommer. UO top ark: W. Slomann 1970: Innb Uppslidre 44/2 av 20.06.1970. UO top ark: W. Slomann 1971: Innb om uttak av pollenprøver 25-28.08.1971 fra tre myrer i Slidreåsen. UO top ark: W. Slomann 1977: Notat om Einangsteinen og huset over den av 12.07.1977. UO top ark: Situasjonsplan, M 1:1000 og 1:20 av Vangstenen. (Riksantikvarens Kontor, juni 1977). UO top ark: Aslak Liestøl 1979: Kontroll og fotografering av runesteinane ved Vang kyrkje og Einang, 04-05.07.1979. UO top ark: Per Hernæs 1980: Rapport av 16.06.1980 om huset over Einangsteinen. UO top ark: J. Knirk 1986: Rapport av 13.08.1986 om hus over steinen. UO top ark: T.H. Haraldsen 1986: Innberetning av 16.10.1986 vedr reg av Einang. UO top ark: T.H. Haraldsen 1986: Innberetning 22.10.1986 vedrørende ulovlig bygging på Garberg, løsningskisse avtalt med MD. UO top ark: T.H. Haraldsen 1986: Befaring av 19.11.1986 ad ulovlig bygging. UO top ark: Notat av 15.12.1986 vedr vurdering av reg grense for planforslaget. UO top ark: Notat av 21.02.1987 om samarbeid i pleieaksjon 1987 fra kultursekretær Laila Robøle Holtan. UO top ark: H.G. Resi: Rapport om huset over Einangsteinen. (Konkret plan om foreløpig vøling ble utført før publikumtilstelning 26.06.1987). UO top ark: J. Knirk 1987: Rapport av 24.10.1987 om befarings. UO top ark: Skjøtselstiltak ved Garbergfeltet. Nytt overbygg over Einangsteinen. 04.11.1991 fra Oppland Fylkeskommune. Fylkeskulturetaten. UO top ark: Nytt overbygg over Einangsteinen. 21.11.1991 til Oppland Fylkeskommune. Fylkeskulturetaten.
 Brev av 03.01.1941 fra S. Eckhoff. Brev av 24.02.1942 fra T. Einang. Brev av 24.02.1942 fra S. Eckhoff. Brev av 30.04.1942 til S. Eckhoff. Brev av 04.05.1942 fra S. Eckhoff. Brev av 23.04.1943 fra S. Eckhoff. Brev av 20.01.1955 til Lensmannen i Vestre Slidre; Brev av 09.08.1955 til Valdres Veikontor og til Lensmannen i Vestre Slidre; Brev av 12.08.1955 fra Statens Vegvesen. Brev av 06.10.1955 til Statens Veivesen. Brev av 03.03.1969 til S. Eckhoff. Brev av 04.03.1969 fra S. Eckhoff og T. Einang. Brev av 13.03.1969 til S. Eckhoff. Brev av 12.06.1969 til S. Eckhof. Brev av 04.02.1970 til T. Einang. Brev av 08.02.1970 fra S, B og T. Einang. Brev av 14.02.1970 til T. Einang. Brev av 05.03.1970 til S. Eckhoff og T. Einang. Brev av 05.03.1970 fra S. Eckhoff og T. Einang. Brev av 11.03.1970 til S. Eckhoff og T. Einang. Brev av 20.05.1970 til T. Einang. Brev av 18.05.1970 fra S. Eckhoff og T. Einang. Brev av 29.07.1975

til Sorenskriveren i Valdres. Brev av 20.08.1975 til Torstein Einang fra Foreningen til norske Fortidsminnemerkeres bevaring. Brev av 25.08.1975 til Foreningen til norske Fortidsminnemerkeres bevaring. Brev av 29.08.1975 til Sorenskriveren i Valdres. Brev av 09.09.1975 til Foreningen til Foreningen til norske Fortidsminnemerkeres bevaring. Overdragelseserklæring av 11.09.1975 fra Foreningen til norske Fortidsminnemerkeres bevaring til Universitetets Oldsaksamling med kopi av skjøte av 1892. Brev av 24.09.1975 til Torstein Einang. Brev av 06.10.1975 til Torstein Einang og til Thv Robsam Dahl. Rek brev av 10.10.1975 til Valdres Sorenskriverembete. Brev av 03.08.1977 til Vestre Slidre kulturstyre. Brev av 26.08.1977 fra Vestre Slidre kulturstyre. Brev av 31.08.1977 til Vestre Slidre kulturstyre. Brev av 16.03.1978 til Vegsjefen i Oppland (Fylkesvegprosjekt 265 Berge-Garberg). Brev av 23.06.1980 til Valdres Folkemuseum. Brev av 24.06.1980 til O. Bø. Brev av 28.08.1980 til K. Bråten. Brev av 24.07.1984 til Vestre Slidre Kraftlag A/S. Brev av 20.08.1984 fra Vestre Slidre Kraftlag A/S. Brev av 13.03.1984 til Vestre Slidre kommune. Referat frå møte i generalplanutvalet av 06.03.1984. Referat frå møte i reiselivsutvalet av 27.03.1984. Brev av 12.04.1984 fra Vestre Slidre kommune. Brev av 08.05.1984 til Miljødepartementet fra Vestre Slidre kommune: Klage på UO vedtak av 13.03.1984 om ikke å godta planlagt skitrekk Garberg-Tvenge. Brev av 17.01.1985 til MD (Skitrekk Garberg/Tvenge/Konflikt med fredede fornminner). Brev av 01.02.1985 fra MD. Brev av 08.01.1986 til gbr Einang. Brev av 16.02.1987 til Kulturkontoret. Søknad om byggetillatelse av 26.07.1991 fra Per Einang og Eli Janne Einang. Brev av 27.09.1991 til Vestre Slidre kommune fra Oppland Fylkeskommune. Fylkeskulturetaten Brev av 27.09.1991 til Fylkeskonservatoren i Oppland fra Bygningssjefen i Vestre Slidre kommune. Brev av 02.10.1991 til Vestre Slidre kommune fra Oppland Fylkeskommune. Fylkeskulturetaten. Brev av 17.10.1991 fra Oppland Fylkeskommune. Fylkeskulturetaten. Brev av 17.10.1991 til Vestre Slidre kommune fra Oppland Fylkeskommune. Fylkeskulturetaten. Brev av 17.02.1992 til Vestre Slidre kommune.
 Bugge, Sophus, 1891-1903: Einang. Norges Indskrifter med de ældre Runer, I, s 72ff. Chr a 1891-1903. Hougen, Bjørn 1944: Einangsteinen. Bygdemiljø, europeisk bakgrunn og praktiske vernespørsmål. Tidskr for Valdres Hist lag. Bd 5, hft 3, 1944. Hougen, Bjørn 1946: Fra seter til gård. Norsk arkeologisk selskap. Oslo 1946. Andersen Harry 1965: Einang-stenens runeindskrift. Aarb 1964, s 93-114. Kbh. Norsk Kulturråd, Oslo 1967: Innstilling fra utvalget for sikring av høyt prioriterte fornminner. Utg Arne Skjølvold. 88s Oslo. s 33. W. Slomann 1969: Beskrivelse av de innmålte spor av menneskelig virksomhet innendet område som i alt vesentlig er dekket av gravfeltet i Garbergåsen, ved Einangsteinen, Slidre s V. Slidre pgd, Oppland. Marstrander, Sverre 1969: Runestein på Einang i Vestre Slidre, Ab 1969 s 194. Oslo. W. Slomann 1970: Einangsteinen og gravfeltet i Slidreåsen. Norske kvinnelige Akademikeres landsforb 1920-1970. Kvinner i akadem fellesskap s 87-97. Oslo. W. Slomann 1971: Einangsteinen og gravfeltet i Slidreåsen. Valdres hist lag. Tidsskr 1971 s 107-121. Fagernes. W. Slomann 1971: Gravfeltet omkring Einangsteinen i Slidreåsen, Valdres. Viking XXXV s 11-88. Oslo. Høeg, Helge Irgens 1974: En pollenanalytisk undersøkelse i Slidreåsen i Vestre Slidre. Viking XXXVIII (1974) s 137-160. Oslo. Summary. Pedersen, Ellen Anne 1990: Rydningsrøysfelt og gravminner, spor av eldre bosetningsstruktur på Østlandet. Viking Bind LIII-1990.

Bilde 2: Kart med alle lokaliteter i Gardbergfeltet. Tiltaksområde Id.129134 er ringa inn midt i kartet.

Bilde 3: Kart med omtrentlig avgrensning av tiltaksområdet. Røde punkt markerer kulturminner. Stien gjennom feltet vises tydelig på ortofoto.

Bilde 4 og 5: Fra befaring i Gardbergfeltet i 2008. Under befaring i 2011 var det vanskelig å lese teksten på skiltene. Trykket på skiltene er svært falmet. Foto: Irene Skauen Sandodden, 18.5.08.

Bilde 6: Befaring august 2011. Feltet er svært gjengrodd. Foto: Mildri Een Eide, 29.8.2011.

Tiltak

Det er nå behov for å bytte ut skiltene i gravfeltet. Skiltene som står i området ble satt opp for over 10 år siden, og bærer preg av slitasje (se bilde 8). Det er også nødvendig å utarbeide ny skjøtselsplan og skjøtselsavtale for feltet.

Feltet var svært gjengrodd under befaring i august 2011, og det var særlig kommet til høy undervegetasjon med mye småtrær i feltet. Det vil være nødvendig å se på løsninger og rutiner for å holde gresset og vegetasjonen nede innenfor id.129134. Deler av området er fuktig, og det kan med fordel anlegges klopper og gangbroer i de fuktigste områdene (se bilde 6 og 7).

Bilde 7: Det er vått i deler av feltet. Bildet er tatt etter en sommer med uvanlig mye nedbør. Foto: Mildri Een Eide, 29.8.2011.

Bilde 8: Skiltene er satt opp for over 10 år siden, og er i dårlig stand. Foto: Mildri Een Eide, 29.8.2011.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminneløypa. Trolig kan noe av løypa gjøres tilgjengelig for rullestolbrukere.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	100.000,-
Produksjon og utplassering av 5 skilt	100.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	50.000,-
Totalt:	250.000,-

Vestre Toten kommune

Gårdsanlegg id.10543 ved Elton

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Vestre Toten kommune og Mjøsmuseene valgt ut gårdsanlegg id.10543 s som Vestre Toten kommunes BARK- prosjekt.

Gårdsanlegg id.10543 er første gang registrert i 1986 (ØK-registrering) og senere kontrollregistrert av Oppland fylkeskommune i 2008. Kulturminner består av to koksteinsrøyser, fem tufter og flere mindre strukturer. Gårdsanlegget ligger i en hamnehage, på toppen av en liten bergrygg. Flere av strukturene er synlige, men området er tilgrodd, primært av høy undervegetasjon. Lokaliteten ligger midt mellom Raufoss og Gjøvik, med henholdsvis 2,5 og 3 km avstand, ca 200 m øst for Toten barnevern og kompetansesenter (Elton Skole). Deler av området er inngjerdet, med adkomst fra privat veg. Jordet sør for id.10543 er regulert til boligformål. Dette betyr blant annet at adkomsten kan bli endret.

Tiltak

Det er i første omgang nødvendig med enkel vegetasjonsskjøtsel, der de synlige strukturene ryddes frem, i tillegg til skilting. Feltet er totalregistrert, men strukturene er ikke målt inn med nøyaktig innmålingsutstyr. Muligheten for universell utforming er uavklart og må vurderes i forbindelse med arbeid med skjøtelsesplan. Det kan være behov for å anlegge en rampe som sikringsanlegg dersom tilretteleggingen medfører store besøkstall, men lokaliteten er i utgangspunktet vurdert til å tåle tilrettelegging.

Rosa felt markerer gårdsanlegg id.10543

Id.10543 sett mot vest. Foto: Øystein R. Andersen, OFK.

Forslag til budsjett

Arbeid med skilt- og skjøtselsplan	60.000,-
Produksjon og utplassering av 2 skilt	40.000,-
Universell utforming/publikumsanlegg	50.000,-
Totalt	150.000,-

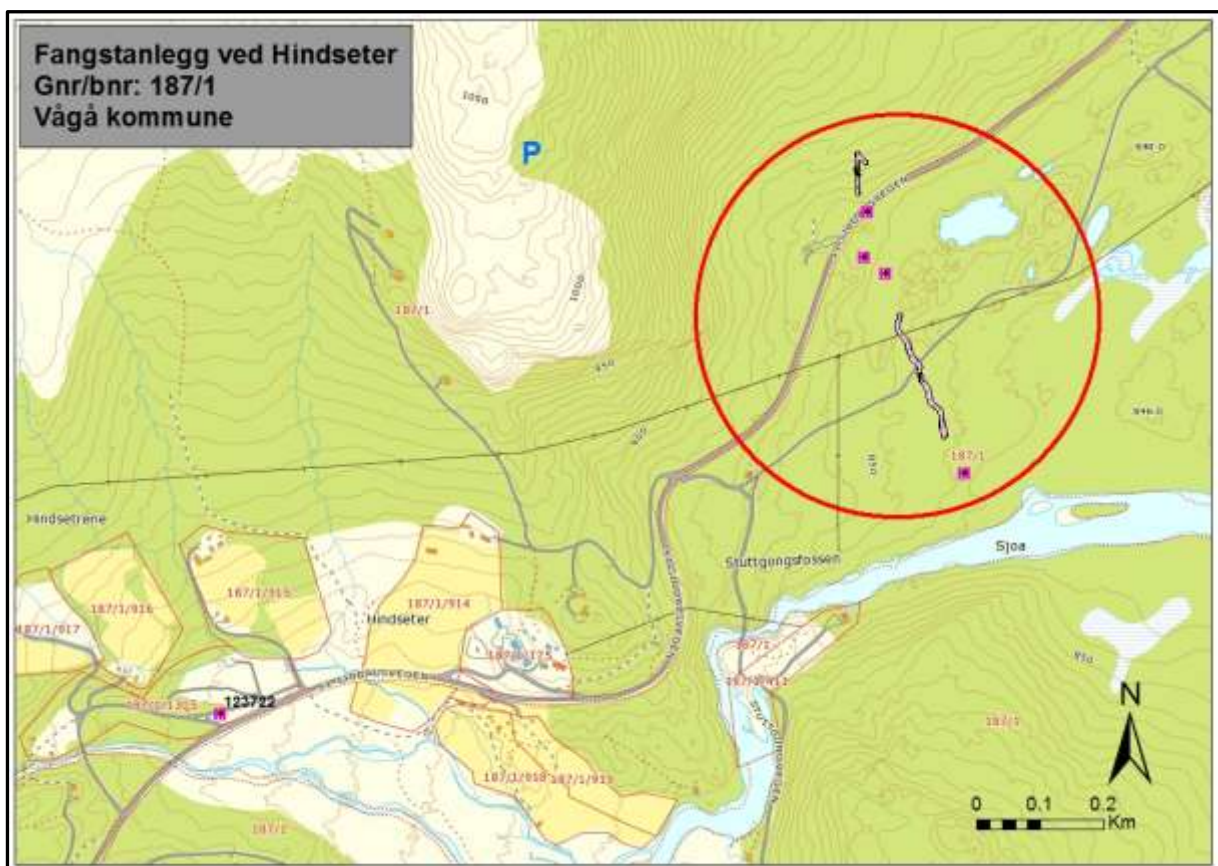
Vågå kommune

Fangstanlegg id.123426

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Vågå kommune valgt ut fangstanlegg id.123426 med 11 fangstgroper og fangstanlegg id.123576 med 4 fangstgroper, sammen med fangstgrop id.123555, id.123554, id.123432 og id.123520 som Vågå kommunes BARK- prosjekt. Fangstanleggene ligger ca 700 meter øst for Hindseter Fjellhotell og strekker seg fra Fv51 og ca 400 meter sørover mot elven Sjoa (se bilde 1 for kart med avmerking av kulturminnene).

Fangstgroperne er registrert av NINA i 2009. Det er uvisst hvorfor id.123426, id.123576, id.123555, id.123554, id.123520 og id.123432 er registrert som seks enkeltliggende lokaliteter og ikke ett sammenhengende fangstanlegg. Det er naturlig å anta at dette er et sammenhengende anlegg siden disse fangstanleggene samlet sett sperrer av dalbunnen mellom Sjoa og det bratte terrenget opp mot Hindseterkampen. Anlegget er trolig stykket opp på bakgrunn av at enkelte av groperne ligger med over 50 meters avstand. Det er max 60 meter avstand mellom groperne (se kart, bilde 1).

På bakgrunn av Lidarbilder ser det ut som om anlegget strekker seg noe lenger nord enn det som er registrert i Askeladden. Scanningen er for dårlig til at dette kan avgjøres sikkert uten befaring.

Bilde 34: Fangstminnene ved Hindseter. Fangstanleggene deles av Fv51 og skogsbilveg. Anlegget strekker seg trolig lenger nord enn det som er registrert i Askeladden.

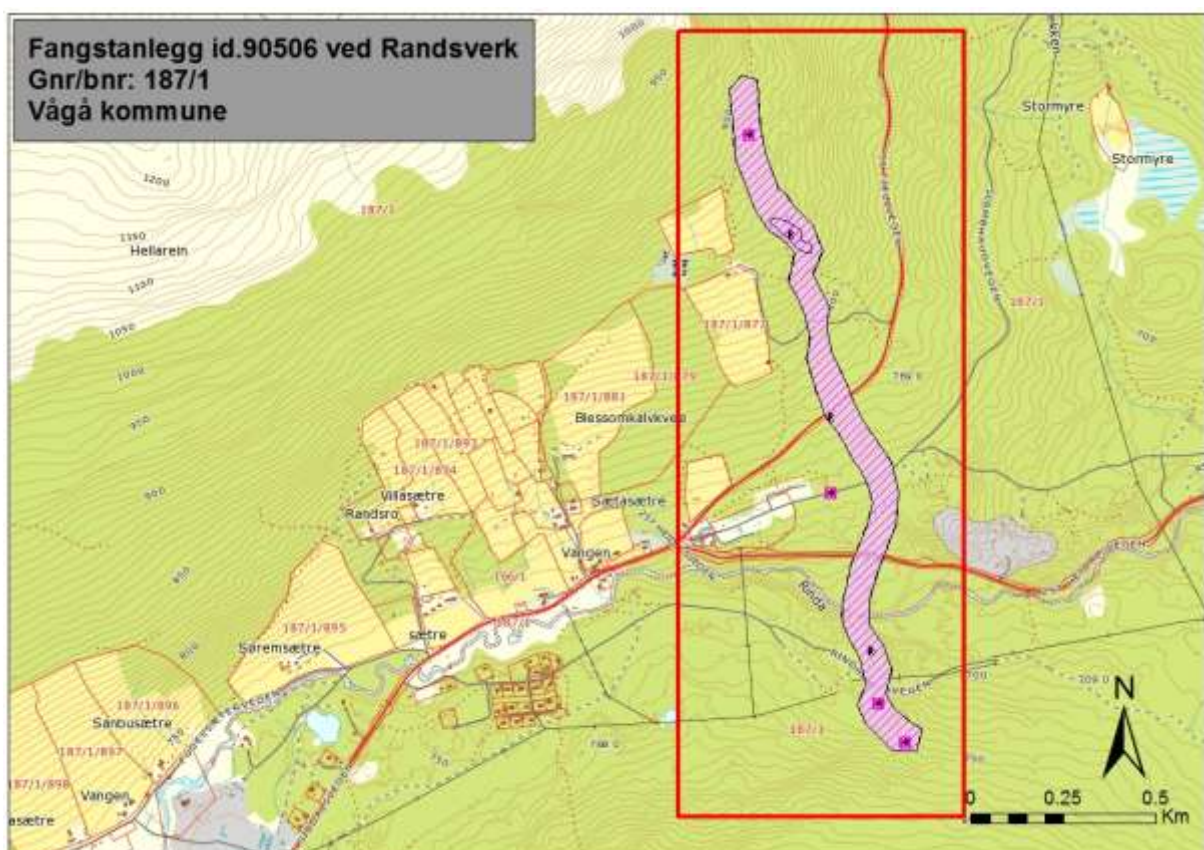
Tiltak

Det er ønskelig med skilt langs fangstanlegget, med henvisningsskilt fra Sjødalsvegen og Hindseter Fjellhotell. Det vil trolig være behov for opparbeiding av sti langs anlegget.

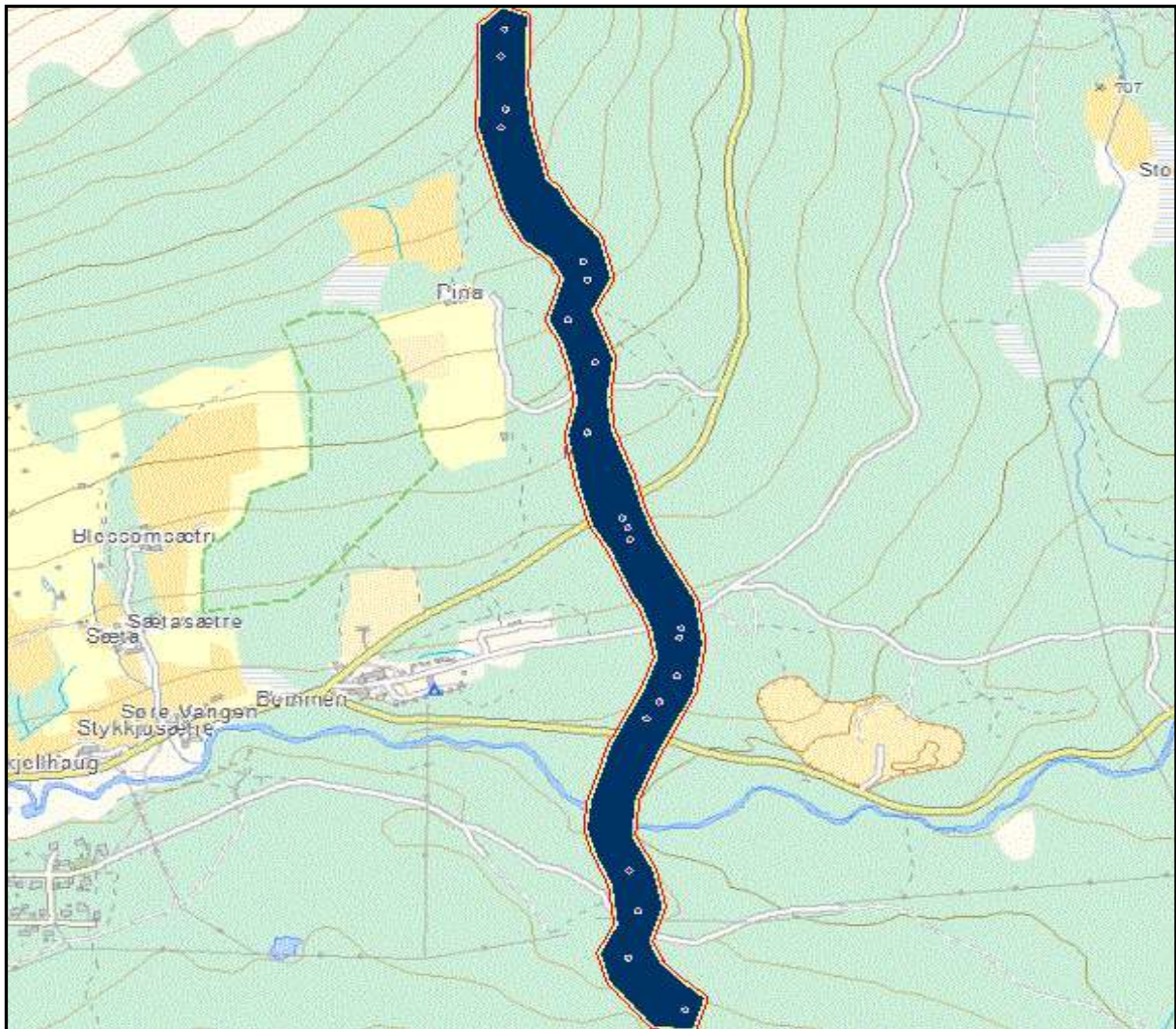
Fv.51 mellom Valdres og Ottadalen er åpen i sommerhalvåret, og strekningen mellom Garli og Besstrondsæter er valgt ut som en av de nasjonale turistvegene. Det er usikkert om det er forsvarlig å tilrettelegge anlegget på begge sider av veien med tanke på trafikkikkerhet. Det vil trolig være nødvendig å anlegge P-plass på sørsiden av Fv51. Anlegget ligger ellers i gåavstand fra Hindseter, og det er mulig å følge en skogsveg inn til anlegget. Denne vegen krysser id.124326.

Registrantene fra NINA har vurdert fangstgropene som inngår i prosjektet som utsatte til svært utsatte for skade og påvirkning. Enkelte av gropene er skadet som følge av dyrking, vegbygging med mer. Det er uvisst hva som her menes med utsatt til svært utsatt for skade og påvirkning. Det vil være nødvendig med befaring for en grundig vurdering av kulturminnens tålegrad.

Merknad: Dersom fangstminnene ved Hindseter vurderes som for sårbare med tanke på tilrettelegging, ønsker Vågå kommune å tilrettelegge fangstanlegg id.90506 med 21 fangstgroper ved Randsverk. Anlegget strekker seg over 2 km, og det vil trolig bare bli aktuelt med skilt i den midtre delen av anlegget, selv om anlegget omtales i helhet. Dette anlegget er registrert av Oppland fylkeskommune og er vurdert som et godt formidlingsanlegg (se kart 20 og 3 under) Det er lagt inn flere dobbeltregistreringer av enkeltminner under id.90506 i Askeladden.

Bilde 35: Fangstanlegg id.90506 ved Randsverk.

Bilde 36: Fangstanlegg id90506 med avmerking av enkeltminner.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til muligheten for universell utforming av kulturminnet. Dette må vurderes i felt.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtelsplan og skjøtelsavtale	50.000,-
Produksjon og utplassering av 5 skilt	100.000,-
Befaring (innmåling, tilleggsregistrering og vurdering av tålegrad og UU)	10.000,-
Opparbeiding av P-plass	10.000,-
Totalt:	170.000,-

Østre Toten kommune

Gravminner på Gihle, id.52616 og id.81097

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Mjøsmuseet valgt ut gravfelt id.52616 og id.81097 med til sammen 15 gravminner på Gihle, som Østre Toten kommunes BARK- prosjekt.. Det er til sammen 41 gravminner på eiendommen. Det er fra tidligere satt opp 3 skilt som omtale gravminnene på Gihle. Skiltene er satt opp av Oppland fylkeskommune for over 10 år siden.

Bilde 37 og 2: To av skiltene på Gihle. Skiltene er vanskelige å lese på grunn av liten skrift og dårlige fargekontraster. Foto: Kari Møyner, 16.8.2002.

Om Gihle

Gihle gård ligger sentralt i forhold til Pilegrimsleden, midt mellom Hoffsvangen og Balke. Pilegrimsleden er lagt langs en gårdsveg som passerer over tunet på gården, like ved gravhaugene. Grunneierne har gjennom en årrekke forvaltet kulturminnene og kulturlandskapet på Gihle.

På de offisielle inforsidene til Pilegrimsleden (www.Pilegrim.info) står det at ”Gile gård med nærmeste omland har vært et religiøst og historisk tyngdepunkt med et imponerende antall gravhauger, oldfunn og gravfunn. I nyere tid har Gile gård dyrket fram et biologisk mangfold med et unikt plantetilfang. (...) De eldste funnene her er fra 150 e.Kr. I dag er 81 gravhauger fra jernalderen registrert på gården (...) Her kan nevnes en kvinnegrav fra 150 e.Kr som innholdt flere flotte smykker, bl.a. en berlokk av gull og gladiusverd fra ei mannsgrav og en romersk bronsekjel. Etter flere år med planmessig skjøtsel av gårdsanlegg, gravhauger og kalktørrenger har Gile fått et helt spesielt kultursamfunn med et unikt plantetilfang. Gile gård har også gardsmuseum og vevstuer og er tildelt Olavsrosa. Garden er ikke åpen for publikum.”

Tiltak

Skiltene som er satt opp av Oppland fylkeskommune er i god stand, men noe falma. Skiltstandarden for de eldste kulturminneskiltene har liten skrift og dårlige fargekontraster, og kan derfor være vanskelige å lese. Når det skal settes opp nye skilt må utforming av skiltstativ gjøres i samråd med grunneier, slik at skiltene ikke blir stående i vegen for annen aktivitet på gården. Det er i dag satt opp 3 skilt på Gihle. Det vil trolig være behov for ett ekstra skiltpunkt som i større grad gir en samlet informasjon om tilrettelagte området. Det vil da bli lettere å lede publikum utefor gårdstunet. Det må utarbeides skjøtelsesplan og skjøtelsavtale for kulturminnene som faller inn under prosjektet. Planlegging av tiltak og utforming av plan og avtale må gjøres i tett samarbeid med grunneierne. Enkeltninner som faller inn under id.52616 og id.81097 må måles inn med nøyaktig innmålingsutstyr.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminnene ved Gihle, men skiltpunktene kan trolig gjøres tilgjengelig for alle . Opparbeiding av eventuelle publikumsanlegg må avtales med grunneier før plan utformes.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	50.000,-
Produksjon og utplassering av 4 skilt	80.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	30.000,-
Totalt:	160.000,-

Øyer kommune

Skåden, tradisjonslokalitet id.49512 og kirkested id.85487

Oppland fylkeskommune har valgt ut tradisjonslokalitet id.49512 og kirkested id.85487 som Øyer kommunes BARK-prosjekt (se kart, bilde 3). Øyer kommune har ikke svart på vår forespørsel om forslag til arkeologiske kulturminner som kan tilrettelegges gjennom BARK. Id.49512 og id.85487 ligger på gården Skåden, langs Tjodvegen (se bilde 1), som er den gamle hovedvegen mellom Oslo og Nidaros.

Om kulturminnene

Skåekirke og gård er nevnt i to diplomer fra 1333 og 1335. Kirka var trolig plassert på Kjørkjebakken sør for Sygard Skåe der det nå er reist en bauta. Kirka var trolig i bruk fram til svartedauen 1349. Koksteinhaug på Skåe Nordigard tyder på at tunet lå her også i middelalderen. I dag er det tre Skåe-gårder som før utskiftingen lå samlet i et klyngetun. Nedenfor Skåe ligger Bø gard som er den eldste opphavsgarden i bygda. Garden er trolig fra siste del av bronsealderen 1000-500 f.Kr og brukt som oppholdssted for veidefolk i steinalderen (-1800 f. Kr). På garden Hov sør for Skåe var det eldre tider et gudehov. Dette området med Skåe, Bø og Hov var fra de eldste tider det kulturelle senteret i Øyer. (Informasjon hentet fra de www.Pilegrim.info)

Bilde 39: Tjodvegen forbi Skoe. Bildet tatt mot vest. Foto: Anne Hagen, Øyer kommune, juni 2004.

Informasjon hentet fra Askeladden:

Id.85487: Kirkested. Lokaliseringen av kirkestedet er uavklart. Bakgrunn for grov lokalisering er ID 49512 samt dette: Kirken på Skåden (Skåé) ble sannsynligvis lagt ned rundt 1400, rimeligvis før 1440-tallet (jfr. DN III:772, II:750), og kirketuften er trolig lokalisert til tunområdet på Skåden søndre under bnr. 7 (Skre 1988:55). På gården, på stedet der kirken etter lokal tradisjon skal ha stått, fantes 1775 en ca. 2 m lang naturdannet (?) gravstein av den haardeste Granit og med innhogde figurer i relief: «Den er dannet som Taget paa et Huus, eller, som et ophøiet Laag, paa en Liigkiste» (Schøning I:149). En bauta ble på 1950-tallet reist på Sygard Skåé der en mener kirken skal ha stått. Trolig er det et flyttingssagn som forbinder kirkene på Øyer og Skåden og som Hiorthøy (1786:161f) refererer, og der gravplaten blir brukt som legitimering: «Kirken i Øyer Hovedsogn, skal i de ældre Tider have staaet øverst i Bøygden ved Gaarden Skaaden, hvilket kiendes af en Liigsteen, som findes paa det Sted, hvor Kirken har været». Kirken: 1333 (vitnesbrev om jordegave til fabrica ved kirkiuni a Skodini, DN II:204 jfr. neste innførsel), 1335 (domsbrev om at Þora husproeya a Seghastadum hafde gefuet kirkiunni a Skodini ser till altida hallz en skyldpart, skrevet på Hamar av biskopen, DN II:212, Schøning I:157)

Bilde 40: Minnestein satt opp i 1958. Foto: Anne Hagen, Øyer kommune, juni 2004.

Id.49512: Tradisjonslokalitet. Det har her stått en stein (Skådisteinen) der det sto at bygdas gamle stavkirke stod her. Steinen skal ha blitt ødelagt under bygging av låve, steinen skal ha ligget i brofoten til denne låven. Delene av steinene er overført til De Sandvigske Samlinger. Det ble satt opp en ny minnestein her i 1958 (se bilde 2).

Tiltak

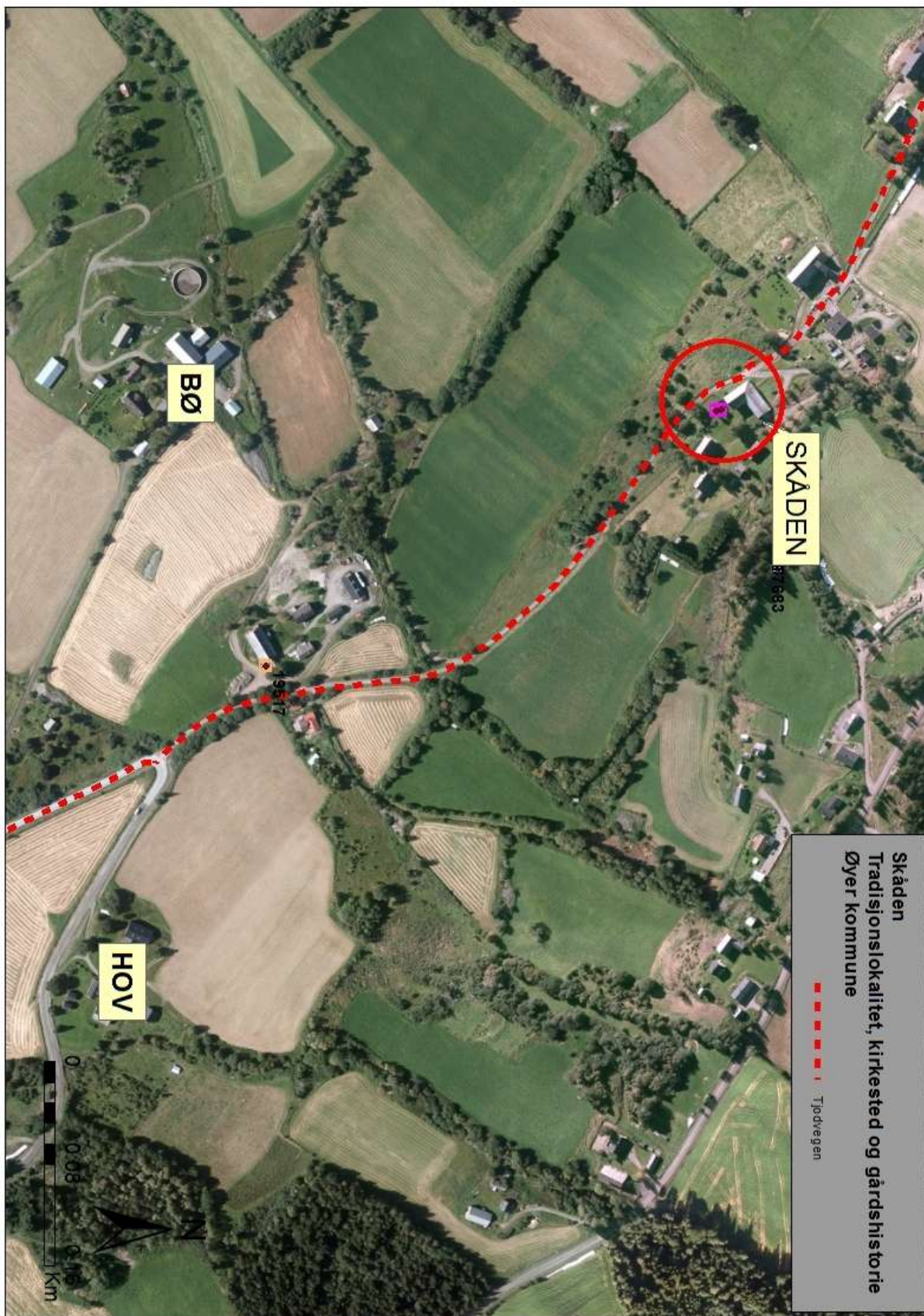
Oppland fylkeskommune ønsker å sette opp en informasjonstavle med informasjon om kirkestedet, tradisjonslokaliteten, Tjodvegen og gardene Skoe, Bø og Hov.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminnene. Informasjonsskiltet kan trolig settes opp ved vegen og slik gjøres tilgjengelig for alle.

Forslag til budsjett

Utarbeiding av skilt – og skjøtselsplan og skjøtselsavtale	30.000,-
Produksjon og utplassering av 1 skilt	20.000,-
Totalt:	50.000,-

Bilde 41: Kart over de omtalte gårdene og kartfesting av tradisjonslokalitet id.49512 og kirkested id.85487id.

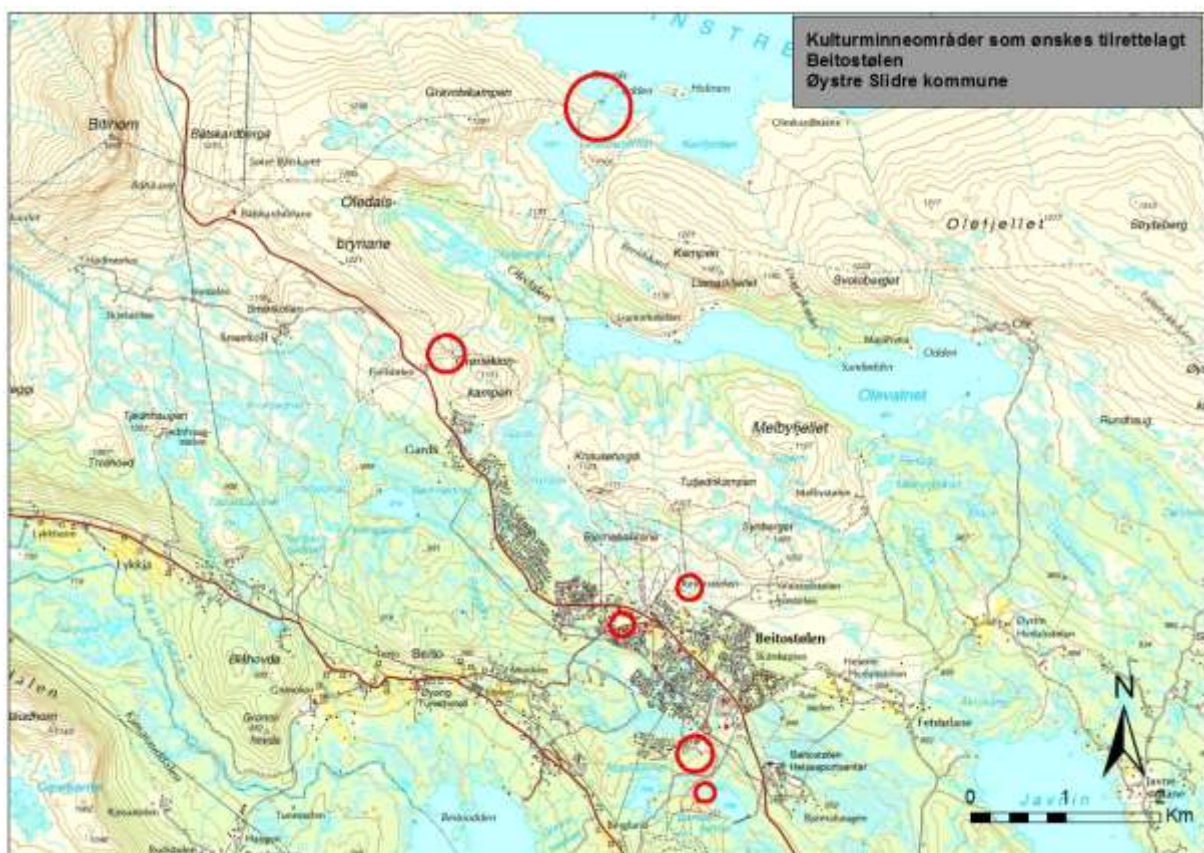
Øystre Slidre kommune

Beitostølen, gravfelt id.50791, jernvinneanlegg id.58910, gravhaug id.76049/jernvinneanlegg id.78333, jernvinneanlegg id.69951, gravfelt id.40174, fangstanlegg id.31097 og kullgrop id.41106

Oppland fylkeskommune har i samarbeid med Valdres Natur- og Kulturpark og Øystre Slidre kommune valgt ut kulturminner på Beitostølen som Øystre Slidre kommunes BARK-prosjekt.

Det ble utarbeidet en større skjøtselsplan for kulturminnene på Beitostølen i 2007/2008. Tilrettelegging av gravfelt id.50791, jernvinneanlegg id.58910, gravhaug id.76049/jernvinneanlegg id.78333, jernvinneanlegg id.69951, gravfelt id.40174 og kullgrop id.41106 inngår i denne planen. I tillegg ønskes fangstanlegg id.31097 tilrettelagt som en del av skilting av en rundløype som er skiltet og merket av Destinasjon Valdres. Gravfelt id.40174 ligger også langs denne løypa. Ett jernvinneanlegg i Orrelie på Beitostølen (id.58911) med 10 kullgroper, slagghaug, hustuft og ovn er allerede tilrettelagt i tråd med skjøtselsplanen. I tillegg til tilrettelegging av automatisk freda kulturminner skal stolshistorie og reiselivshistorie på Beitostølen inngå i prosjektet.

Det har vært gjennomført flere større utbygginger på og rundt Beitostølen, særlig de siste 10 årene. Mange kulturminner ligger igjen på "øyer" mellom veger og bolig/hyttekomplekser, samt ski- anlegg med mer. Skjøtsel og tilrettelegging av kulturminner på og rundt Beitostølen ses derfor som et sikringstiltak for kulturminnene.

Bilde 42: Alle kulturminnene som ønskes tilrettelagt. De ulike områdene med kulturminner er ringet inn

Beskrivelse av kulturminnene

Informasjon hentet fra skjøtselsplan for Beitostølen:

1 Gravhaugane på Skjenhaugen id.50791

En tuft og tre gravhauger som ligger på rekke like øst- sørøst for toppen på Skjenhaugen. Lokaliteten ligger fritt til på en høyderygge over Beitostølen sentrum like øst for Beitostølen skiheiser. Tuften ligger på toppen av Skjenhaugen, det er bygd en varde i tuftens sørøstre hjørne. Den største haugen ligger 20 meter øst for det høyeste punktet, De to andre ligger henholdsvis 20 og 38 meter mot øst. Alle haugene har tydelig fotgrøft, de to østligste har begge plyndringsgroper i midten.

Det går en gang- og ridesti over den vestligste haugen og rett nord for de to andre. Det kommer stier fra flere retninger inn mot Skjenhaugen, både fra sentrum og inne fra fjellet. Området er mye brukt til turgåing, ridning og rekreasjon. Området beites ned av småfe i sommerhalvåret. Den største gravhaugen, lengst mot vest, og tuften er nedslitt og skada av hovedstien som går over Skjenhaugen. Stien bør flyttes for å unngå videre ødelegging. De to andre haugene har begge en stor grop i midten etter utgravning på 1930-talet.

2 Jernvinneanlegg ved Beito hotell (SAS-hotellet) id.58910

Anlegget består av tre store kullgroper, to med tydelig sidegrop, og en lav slagghaug med renneslagg og mulig ovn. Anlegget kan trolig dateres til middelalder. Anlegget ligger på en liten flate med bygninger på alle sider. I nord og sør ligger det et leilighetskompleks tilknyttet Beito hotell, i vest hyttefelt og i øst parkeringsplass. Det er ganske bratt tilgang til anlegget. Området blir i dag brukt som friområde for hotellgjester og eierne av leilighetene.

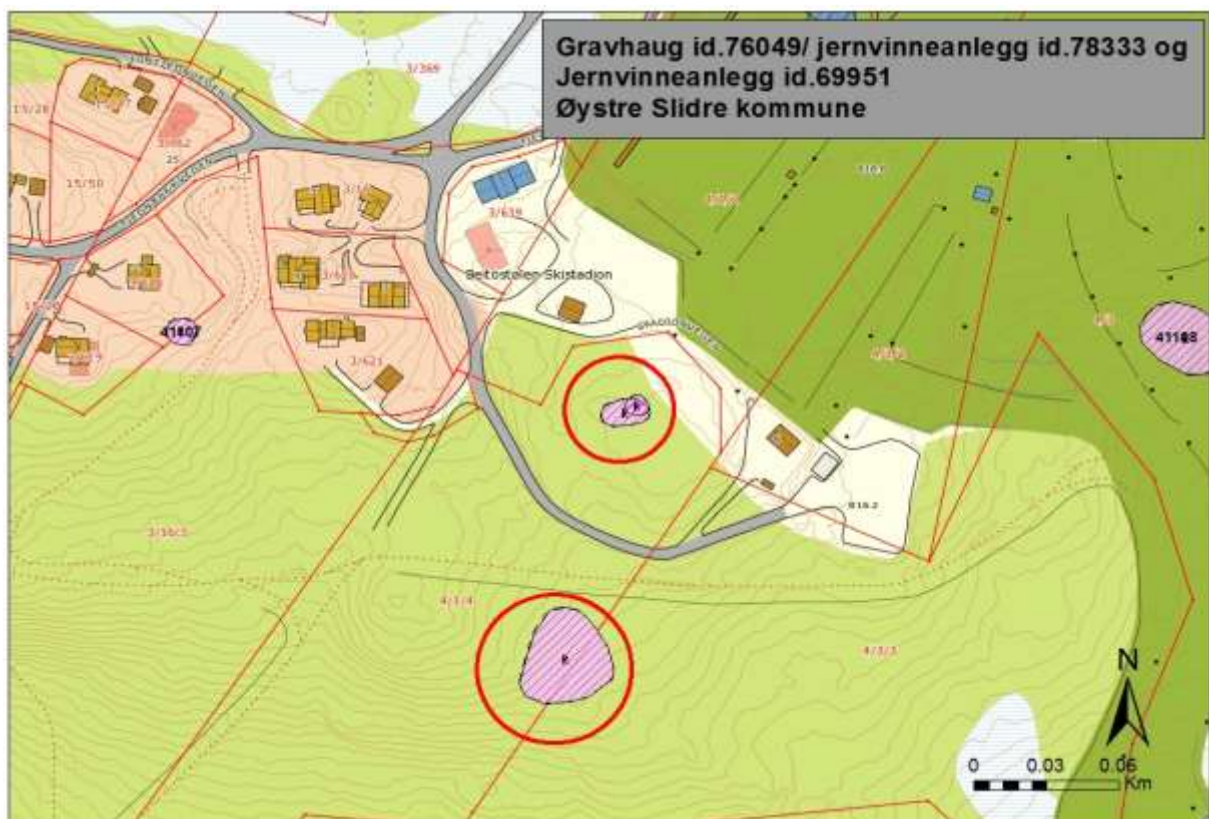
Bilde 43: Gravfelt id.50791 og jernvinneanlegg id.58910. Lokalitetene er ringet inn.

3 Gravhaug id.76049 eller jernvinneanlegg id.78333 ved skistadion

I dette området er det registrert et jernvinneanlegg med rund slagghaug der det er gravd en grop med loddrette vegger, og en rund gravhaug med tydelig fotgrøft, men der det også er gravd en grop med loddrette vegger. Det samme kulturminnet er altså registret som både jernvinneanlegg og gravhaug. Lokalitetene er registrert av Oppland fylkeskommune med 2 års mellomrom. I skjøtelsplan for Beitostølen er gravhaug id.76049 foreslått tilrettelagt. Det må i første omgang avgjøres om dette er en gravhaug eller et jernvinneanlegg. Lokaliteten ligger på en morenerygg med veier på alle kanter. I nord ligger skistadion med bygninger, i nordvest boligfelt og hytter. Det er mulig å parkere ved skistadion. Det er også registrert et jernvinneanlegg innenfor id.76049.

4 Jernvinneanlegg id.69951 ved World Cup-løypene

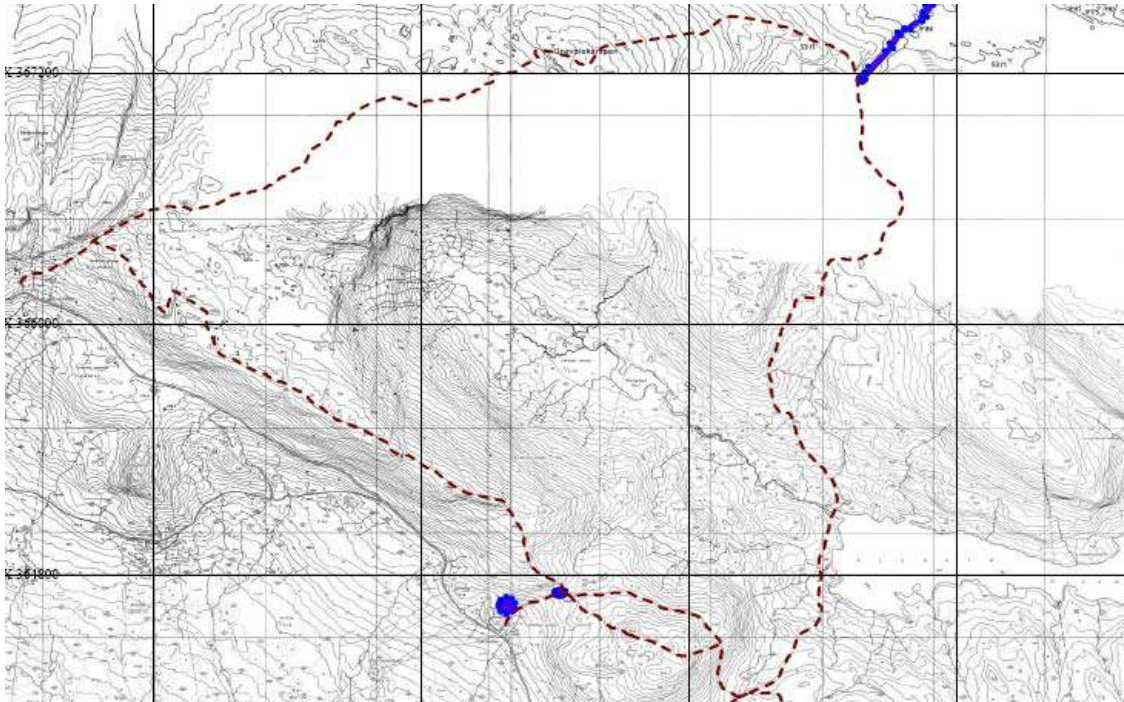
Anlegget består av 9 groper, der 3 er sikre kullgroper, ei har sidegrop. Elles slagghaug, mulig tuft og ovsområde. Anlegget kan trolig dateres til middelalder. En 15 meter bred worldcupløype går mellom id.76049/78333 og jernvinneanlegg id.69951, 10-15 m frå den nordligste gropa.

Bilde 44: Jernvinneanlegg id.69951 og gravfelt id.76049/jernvinneanlegg id78333 ved Beitostølen Skistadion.

5 Gravhauger og steinsetningi Grønekinnskardet, id.40174 (Fjellstølen)

Gravfeltet består av 3 gravhauger en steinsetning Haugene ligg fritt til i eit skar like nord for Fjellstølen. Fjellstølen ligg inntil rv 51, ved stølen er det ein kiosk og opparbeidd parkeringsplass, med sti opp til haugane. Gravminnene ligger langs en skiltet rundløype mellom Fjellstølen, Gravollsodden ved Vinstre og rundt Oledalsbrynane. Stien er skiltet av Destinasjon Valdres. Stien berører den østligste haugen, og bør flyttes noe for å unngå skade. Det er bygd en liten varde på den nordligste haugen. Denne varden må fjernes.

Bilde 45 Kartet viser hvordan fangstanlegget (blått øverst til høyre) er plassert i forhold til turstien (brun stiple linje). Prikkene til venstre er gravminne og hustuft

6 Kullgrop id.41106 ved Bamselitjern

Kolgrop med åpen kanal ut i nedre, SV ende. Truleg mellomalder. Gropa ligg på ei lita flate nord for Bamselitjern, aust for tilførselsvegen mellom helsesportsenteret og tjernet. Området er skogdekt. Gangvegen frå helsesportsenteret til Bamselitjern går om lag 40 m aust for gropa, stien langs nordastsida av tjernet om lag 50 m unna i sørvest. Vegar og stiar vert mykje nytta av helsesportesenteret, men skogsområda imellom er mindre i bruk.

Bilde 46: Kullgrop ved Bamselitjern.

7 Fangstanlegg id.31097 ved Gravolsodden, Vinstre

Fangstanlegg med 16 fangstgroper som ligger på Gravvolsodden ved Vinstervann. Anlegget ligger ved den merka stien mellom Fjellstølen, Vinstre og rundt Oledalsbrynane. Lokaliteten er ikke befart med tanke på tilrettelegging.

Annet

Stølshistorie

Stølshistorien er den mest kjente delen av Beitostølen's historie. Få kilometer fra sentrum finnes mange støler som fremdeles er i drift.. Et av stølsområdene, Åsestølane, ligger relativt nært sentrum med bilveg opp.. Det er aktiv drift på stolene, og områdene rundt blir brukt til beitemark og som turområde.

Reiselivshistorie

Reiselivshistorien på Beitostølen er relativt kort, men omfattende. Informasjon om denne kan blant annet knyttes til Bergo hotell, som starta som støl med utleie av rom på 40-talet, eller til Beito hotell som i en periode var Noregs største høytjellshotell. Hotellene ligger midt i sentrum med god tilgang både med bil og til fots.

Tiltak

Oppland fylkeskommune ønsker å sette opp skilt ved de overnevnte kulturminnene. Det er i utgangspunktet planlagt 10 skiltpunkt, ett ved hvert kulturminne samt et oversiktsskilt. Tiltak tilknyttet universell utforming og publikumsanlegg er ikke utarbeidet i skjøtselsplanen fra 2007/08. Dette må avklares etter ny befaring. Flere av kulturminnene mangler nøyaktig innmåling. Nøyaktig innmåling samt avklaring av gravhaug id.76049 eller jernvinneanlegg id.78333 ved skistadion må også foretas ved befaring.

Det er tett vegetasjon i områdene som skal tilrettelegges. Det vil være nødvendig med et større arbeid tilknyttet vegetasjonsskjøtsel på alle kulturminnene som skal tilrettelegges. Flere av kulturminnene er tilvokst av tett einer.

Universell utforming

Det er ikke tatt stilling til universell utforming av kulturminnene, og det ble ikke tatt stilling til dette da skjøtselsplanen ble utarbeidet. Trolig kan de sentrumsnære kulturminnene tilgjengeliggjøres gjennom enkle publikumsanlegg og bevisst plassering av skilt.

Forslag til budsjett

Feltarbeid med avklaring, planlegging av publikumsanlegg og innmåling	20.000,-
Produksjon og utplassering av 10 skilt	200.000,-
Universell utforming og publikumsanlegg	100.000,-
Totalt:	320.000,-

